

Олександра Долгова
**САМОВРЯДУВАННЯ
У ШКОЛІ**

Шкільний світ. Бібліотека
Сучасна школа України. Бібліотека
Завуч. Бібліотека
Здоров'я та фізична культура.
Бібліотека
Класний керівник. Бібліотека
Математика. Бібліотека
Інформатика. Бібліотека
Історія України. Бібліотека
Трудове навчання. Бібліотека
Хімія. Біологія. Бібліотека
Краєзнавство. Географія. Туризм.
Бібліотека

Київ
«Шкільний світ»
2014

У книжці:

- ✓ Найпопулярніші інтелектуальні ігри
- ✓ Інтелектуальні ігри за шкільною програмою
- ✓ Розважальні інтелектуальні ігри

Обравши кілька книжок, замовляйте їх за тел.: 044 284 24 50, 067 408 84 73
або надіславши SMS повідомлення такого змісту: «Хочу замовити книжки»
та отримайте замовлення у своєму поштовому відділенні.
Зверніть увагу! Мінімальне замовлення – 3 книжки! Анотації та зміст
книжок читайте у розділі «Книжки» на сайті www.osvita.ua

УДК 373.091.113
ББК 74.204
Д64

Редакційна рада:

Н. Чиренко,
М. Мосієнко – канд. філол. наук,
М. Голубенко

О. Долгова

Д64 Самоврядування у школі / за ред. О. Долгової. — К. : Шк.
світ, 2014. — 112 с. — (Бібліотека «Шкільного світу»).

ISBN 978-966-451-000-1.
ISBN 978-966-451-817-5.

Якщо ви хочете, щоб учні вашої школи почувалися її повноправними господарями і стали дієвими й незамінними помічниками — тоді ця книжка для вас!

Адже саме завдяки участі в учнівському самоврядуванні діти набувають досвіду практичної творчої діяльності, розвивають лідерські якості, вчатьсь взаємодіяти з однолітками та дорослими в атмосфері взаємодопомоги, толерантності, ефективної співпраці.

У книжці ви знайдете цікаві й корисні матеріали, необхідні для ефективної роботи учнівського самоврядування: досвід діяльності потужних дитячих об'єднань, зразки необхідних документів, статутів та положень, розробки тренінгів і проєктів.

УДК 373.091.113
ББК 74.204

ISBN 978-966-451-000-1 (б.-ка «Шк. світ») © Долгова О., 2014
ISBN 978-966-451-817-5 © ТОВ Видавництво «Шкільний світ»,
дополіграфічна підготовка, 2014

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ I. Приклади діяльності дитячого самоврядування: мета, завдання, досвід роботи	6
Учнівська ліга Києва.....	6
Рада старшокласників «ШАРМ».....	15
Рада Лідерів учнівського самоврядування «ПЕРЛ».....	18
Розділ II. Зразки документів, статутів, положень	21
Хартия старшокласників.....	21
Статут районної асоціації «Старшокласник».....	23
Статут учнівської ліги Києва.....	29
Положення про учнівське самоврядування Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ».....	34
Статут Печерської районної Ради Лідерів «ПЕРЛ».....	36
Положення про Президента Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ».....	38
Положення про дитячо-юнацьку організацію «Юні Кияни».....	39
Статут Ради учнівського самоврядування «ЛІДЕР».....	44
«Я — лідер!» Міський конкурс для старшокласників. <i>Досягнута збірка</i>	49
Розділ III. Школа лідерів: розробки тренінгів	61
Тренінг «Технологія проведення зборів учнівського самоврядування».....	61
Тренінг «Інтерактивні форми роботи в учнівському самоврядуванні».....	65
Тренінг «Моя районна рада — найліпша команда лідерів».....	70
Тренінг «Основи проєктного менеджменту».....	74
Тренінг «Уміння працювати в команді».....	81
Тренінг толерантності.....	86
Тренінг «Як дорослі можуть стати друзями чи ворогами».....	90
Тренінг «Моя самоцінка».....	95
Розділ IV. Проєкти учнівського самоврядування	101
«Людина, яка зробила себе сама».....	101
Проєкт «Школа лідерів».....	103
Проєкт «Магічний трикутник».....	105
Проєкт «У граніті, у бронзі, у квітах і в серцях».....	106
Проєкт «Бути здоровим — це модно!».....	108
Проєкт «Екологія та сучасність».....	110

молоду людину, здатну до виконання управлінських та організаційських функцій у будь-якому виді діяльності.

У процесі активної діяльності в дітей виробляються такі практичні вміння та навички:

- критичне мислення (уміння критично оцінювати різні джерела інформації, відрізняти правдиву інформацію від пропагандистської, визнавати та долати стереотипи та упередження тощо);
- вміння застосовувати різні підходи для вирішення проблем;
- вміння співпрацювати в команді (уміння співпрацювати з іншими у процесі спільного вирішення завдань та пошуку виходів із проблемних ситуацій);
- перспективне бачення, розвиток уяви (уміння прогнозувати розвиток подій, бачити перспективу та покращувати ситуацію);
- толерантність (навички вваженого ставлення до різних поглядів, вміння розуміти та приймати рішення, узгоджуючи спільні інтереси);
- громадська активність (уміння впливати на прийняття суспільних рішень та ефективно співпрацювати з дорослими на рівні громади);
- комунікативність (опанування культури спілкування, мовної етики; збагачення словникового запасу).

На початку діяльності діти як учасники учнівського самоврядування набувають навичок відповідальності за доручену справу, вчать ставити перед собою мету та знаходити засоби її досягнення, оптимально розподіляти та планувати час, опрацьовувати та аналізувати інформацію тощо. Розпочинаючи колективну справу, діти навчаються ефективно досягати домовленостей, уникати конфліктних ситуацій та запобігати їх виникненню, мотивувати та залучати нових послідовників до соціально-значущої діяльності.

З часом, набуваючи навичок управлінської діяльності та командної роботи, діти вже вміють ефективно використовувати організаційські здібності, виконувати функції лідера команди, делегувати повноваження, досягати успіху завдяки вмілому керівництву.

Тобто кожен учасник учнівського самоврядування не лише набуває корисних знань та вмінь — від особистісних до організаційно-управлінських — а й у процесі практичної діяльності отримує можливість застосовувати їх під час виконання певних справ, реалізації завдань як у якості члена команди, так і її керівника.

Така діяльність створює умови для самовираження та самовиховання учнівської молоді, здатної планувати життєві цілі та перспективи. Адже без практичної самостійної діяльності неможливе формування компетентної особистості.

ВСТУП

У XXI столітті перед людством постали нові вимоги й окреслилися нові тенденції цивілізаційного поступу. Швидкий розвиток суспільства характеризується виникненням нових ідей, ціннісних орієнтирів і, зокрема, здійсненням освітніх реформ, зумовлених необхідністю формування моделі «нової людини».

Успішність розвитку освіти й суспільства, будь-яких суспільно-економічних та соціальних перетворень у країні багато в чому залежить від умов соціалізації і соціальної активності молодого покоління.

Традиційно мета шкільної освіти визначалася набором знань, умінь і навичок, яких має набути учень. Проте нині соціуму необхідні молоді люди, здатні змінюватися та адаптуватися до нових потреб та вимог життя, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, швидко приймати рішення, навчатися впродовж усього життя, мати соціально активну життєву позицію.

Одним із найефективніших інструментів виховання юної особистості є її участь у діяльності учнівського самоврядування. Саме завдяки такій діяльності у неї формуються необхідні якості та особистісні характеристики.

Значення і роль учнівського самоврядування незмінно зростають у сучасних умовах, коли в Україні взято курс на гуманізацію суспільства. Цілком очевидно, що навички управління суспільством можуть стати надбанням людини лише тоді, коли вони будуть прищеплені ще під час навчання у школі. Отже, саме участь у шкільному самоврядуванні дасть особі змогу набути необхідних знань, умінь і досвіду. Адже змістовно організована спільна діяльність, співпраця і продуктивне спілкування дітей і дорослих є найкращим інструментом громадянського, демократичного виховання — основним пріоритетом у реалізації молодіжної політики в Україні.

Як один з інститутів соціального зростання учнівське самоврядування забезпечує учнівській молоді вільний творчий, інтелектуальний і духовний розвиток особистості. Діти набувають власного досвіду пізнавальної, практичної, творчої діяльності, розвивають потенційні лідерські якості, підвищують рівень культури, реалізують особисті інтереси шляхом соціальної взаємодії з однолітками та дорослими в атмосфері взаємодопомоги, толерантності, ефективної співпраці.

Багатовекторність діяльності учнівського самоврядування задовольняє потреби соціально активної учнівської молоді в самореалізації, ефективній комунікації та командній співпраці, формуючи компетентну

РОЗДІЛ І

ПРИКЛАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧОГО САМОВРЯДУВАННЯ: МЕТА, ЗАВДАННЯ, ДОСВІД РОБОТИ

УЧНІВСЬКА ЛІГА КИЄВА

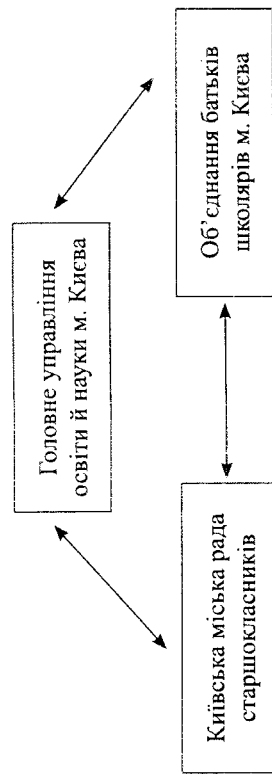
...Рухійною силою людської поведінки є переконаність у тому, що добро — вершина морального багатства.
В. Сухомлинський

У 1998 році у всіх загальноосвітніх навчальних закладах міста було створено органи самоврядування учнів, що об'єдналися в Учнівську лігу Києва. Їїнім координатором стала Київська міська рада старшокласників (КМРС), до складу якої входять голови рад старшокласників від кожного району столиці. У вересні цього ж року було підписано тристоронню Угоду про співпрацю та спільний план роботи освітнього «трикутника» — Головного управління освіти й науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Об'єднання батьків школярів м. Києва та Київської міської ради старшокласників (див. схему 1).

Із перших днів свого існування (вже протягом 15 років) КМРС працює на базі Київського Палацу дітей та юнацтва.

Схема 1

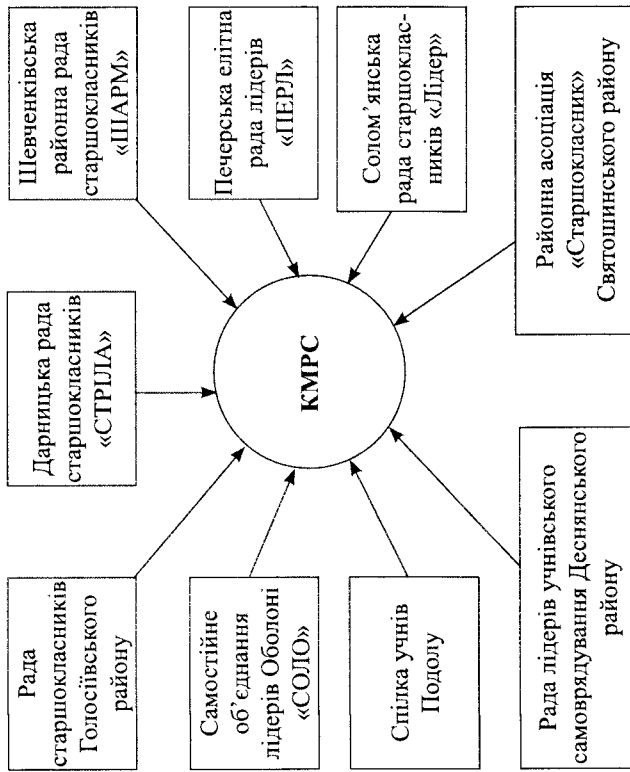
Київський «Трикутник»

Нині Учнівська ліга Києва (діяльність якої координує Київська міська рада старшокласників) нараховує 368 лідерів учнівських рад, комітетів, парламентів, сенатів, клубів та інших структур учнівського самоврядування, об'єднаних у районні організації. Кожна з них має свою структуру, символіку, оригінальні проекти (див. схему 2).

Схема 2

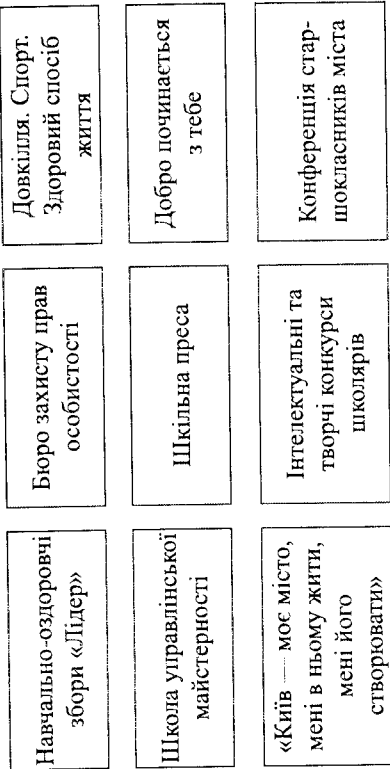
Учнівська ліга Києва

Київська міська рада старшокласників працює за підпрограмою «Лідер» програми «Освіта Києва. 2011—2015 рр.» (див. схему 3).

Схема 3

Підпрограма «Лідер»

Головним завданням є розвиток та реалізація інтересів та запитів сучасної молоді, формування активної життєвої позиції учнів міста, їх соціальної підготовки до участі в демократичному управлінні суспільством, виховання гуманістично спрямованої особистості з високими патріотичними почуттями та національною свідомістю.

Зміст діяльності учнівського самоврядування столиці можна умовно поділити за такими напрямками:

- політико-правовий;
- громадянсько-патріотичний;
- соціально-економічний;
- профорієнтаційний;
- ціннісно-орієнтовний;
- суспільно-значущий.

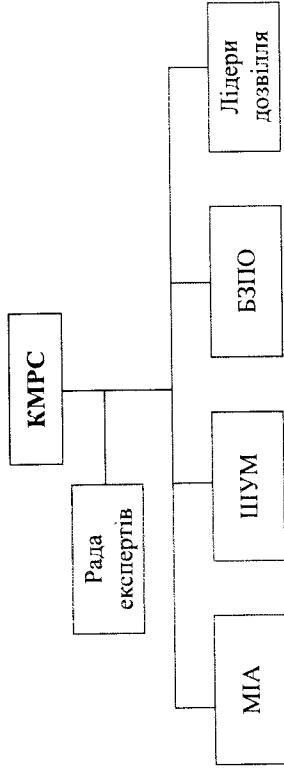
Київська міська рада старшокласників співпрацює з Міністерством освіти й науки України, районними управліннями освіти, районними держадміністраціями, управліннями у справах сім'ї і молоді, центрами соціальних служб для дітей, сім'ї і молоді, управліннями юстиції, молодіжною платформою «MoKoLaD» (громадською молодіжною організацією лідерів-випускників), Студентською радою Києва, Магістратом професійно-технічних навчальних закладів м. Києва тощо.

У структурі учнівського самоврядування Києва працює Бюро захисту прав особистості (БЗПО), Школа управлінської майстерності (ШУМ),

Міська інформаційна агенція учнівської молоді (МІА), міське об'єднання «Лідери дозвілля», міська Рада експертів (див. схему 4).

Схема 4

Учнівська ліга Києва

Міська інформаційна агенція (МІА)

У вересні 2008 року створено Київську міську інформаційну агенцію учнівської молоді, до складу якої входять колективи районних центрів міста.

Проект був презентований на осінньому семінарі представників шкільної преси м. Києва. Головною метою створення і функціонування Міської інформаційної агенції є об'єднання колективів районів, обмін досвідом та ефективна співпраця, узагальнення роботи дитячо-юнацьких засобів інформації в районах: редакцій, прес-центрів, телестудій; координації й підтримки їх діяльності та аналізу сучасного стану шкільних ЗМІ в м. Києві.

Колективу шкільної редакції без інформаційної підтримки, практичної допомоги складно набутися певних знань, умінь та навичок, що є складовими успіху в цій справі. Тому найефективніша формула досягнення певного результату редакцією, її розвиток — це співпраця дітей та дорослих, юнацької ініціативи та досвіду фахівців. На сьогодні у 417 столичних школах функціонують редакції газет, прес-центри, інформаційні комітети Рад старшокласників. Це та молодь, яка обирає своєю професією журналістику.

Основними напрямками координації є навчальні семінари, форуми та прес-толоки для представників шкільної преси. Кожен захід має програму, в рамках якої — міні-презентації, майстер-класи та вітальні з фахівцями: викладачами профільних вишів, журналістами молодіжних

та «дорослих» ЗМІ, представниками державних та громадських організацій.

Двічі на рік відбуваються міські форуми шкільної преси, програма яких, зокрема, передбачає: організацію виставки найкращих шкільних друкованих видань, майстер-класи від журналістів-професіоналів, фотокросинг, відсофростаїл, станційну гру «Журналістський марафон».

Школа управлінської майстерності (ШУМ)

Витоки ідеї створення «Школи управлінської майстерності» (ШУМ) — початок нового тисячоліття. Саме тоді серед лідерів учнівського самоврядування з'явилася пропозиція організувати навчальні тренінги, семінари, які сприяли б виявленню та формуванню соціально активної молоді.

Шляхами реалізації цього проекту стали навчально-просвітницькі програми під час навчально-оздоровчих зборів, щорічних конференцій старшокласників, у рамках інших проєктів лідерів учнівського самоврядування тощо. Важливим компонентом навчання саме управлінської майстерності є зустрічі шкільних активістів із представниками урядових, муніципальних, бізнесових структур, різноманітних громадських організацій. Такі зустрічі викликають особливу зацікавленість у старшокласників через можливість безпосередньо поспілкуватися з успішною людиною, отримати відповідь на запитання, що хвилює.

Нині ШУМ — це навчання школярів, які бажають долучитися до отримання нових знань, умінь та навичок: соціального лідерства, проєктного менеджменту, вміння організувати команду, комунікаційної сфери тощо.

Бюро захисту прав особистості (БЗПО)

Бюро захисту прав особистості (БЗПО) — структурний правозахисний підрозділ Учнівської ліги Києва. Ідея щодо його створення виникла у 2000 році в ході проведення квітневої конференції старшокласників м. Києва «Право і ми». Мета діяльності БЗПО — підвищення рівня правової свідомості та захист прав учасників навчально-виховного процесу.

Члени Бюро захисту прав особистості передусім ознайомлюються зі змістом понять і категорій, що мають своїм структуроутворювальним центром поняття «громадянськість». Навчання передбачає насамперед набуття правової освіченості та здатності керувати відповідними знаннями в сучасних умовах.

Основні напрями роботи:

- *інформативний* — поширення інформації про міжнародну та національну законодавчу базу та нормативно-правову документацію, що стосується дітей та молоді; висвітлення у шкільній пресі питань щодо захисту прав дитини;

- *навчальний* — організація та проведення лекційно-тренінгових занять, ділових та ролевих ігор із метою підготовки кадрів для роботи у районних та шкільних правових структурних підрозділах учнівського самоврядування;

- *профілактичний* — організація та проведення за методикою «рівний — рівному» тематичних зустрічей, майстер-класів, тренінгів щодо профілактики девіантної поведінки в дитячому та молодіжному середовищі.

Лідери дозвілля

Мета діяльності: організувати змістовне дозвілля членів Учнівської ліги Києва, залучати школярів до організації та проведення творчих конкурсів, презентацій, розважальних масових ігрових програм на основі ініціативи та самодіяльності, виявляти різноманітні творчі здібності сучасних підлітків і сприяти їх усебічному розвитку, готувати до майбутньої практичної діяльності.

Дозвілля — сфера, у якій яскраво та повнокровно розкриваються природні потреби у свободі та незалежності, активній діяльності та самовираженні, де задовольняється потреба в самоперевірці, самооцінці свого «Я».

В умовах дозвілля створюються неформальні колективи, які дають підліткам можливість виступати у нових соціальних ролях. Також це зона активного спілкування, що задовольняє особисті інтереси, потреби підлітків у контактах з однолітками, які є референтною групою.

За час реалізації проєкту вже традиційними та улюбленими заходами для лідерів стали: вечірка-знайомство Учнівської ліги Києва, зимовий бал старшокласників; конкурс «Leader-men та Leader-women»; Лідерський випускний вечір.

Найактивніші учасники проєкту є постійними організаторами та ведучими міських заходів: міського фестивалю-конкурсу «Маю честь!»; Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячо-юнацької журналістики «Прес-весна на Дніпрових смілах», театралізованих програм для молодших школярів навчальних закладів міста тощо.

- «Молодь проти насильства. За толерантність» (листопад 2002 р.);
- «Здоров'я природи — здоров'я нації» (квітень 2003 р.);
- «Молодь і здоров'я» (квітень 2004 р.);
- «Я сьогодні — я завтра» (квітень 2005 р.);
- «Ми — діти, і за нами майбутнє» (квітень 2006 р.);
- «Духовне середовище та самовираження сучасної молоді» (квітень 2007 р.);
- «Учнівське самоврядування: здобутки та перспективи» (квітень 2008 р.);
- «Індиферентність молоді — проблема сьогодення» (квітень 2009 р.);
- «Учнівське самоврядування: інновації та ініціативи» (квітень 2010 р.);
- «25 років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє» (квітень 2011 р.);
- «Київ — культурно-історичний та туристичний центр Європи» (квітень 2012 р.);
- «Учнівське самоврядування — спрямованість у майбутнє» (квітень 2013 р.).

Проект рішення, ухвалений на кожній конференції, стає основою перспективного плану роботи Учнівської ліги Києва на наступний рік. Кожна районна рада старшокласників на своєму секційному засіданні має змогу запропонувати дієві заходи щодо вирішення поставленої на конференції проблеми та взяти на себе відповідальність за їх виконання.

Таким чином, протягом навчального року лідери районів організують захід або розробляють та реалізують проект на рівні міста. Результатом такої діяльності є численні загальноміські акції та курси, започатковані та проведені Учнівського лігою Києва. Назвемо деякі з них:

- Загальноміська акція «Солдатська хустина» до 60-ї річниці Перемоги (2005 р.);
- Міський фестиваль-конкурс на найкращу модель районної ради учнівського самоврядування (2007 р.);
- «Молодь проти СНІДу» до Дня толерантності з ВІЛ-інфікованими (щоріку);
- «Новий рік без самотності» до Дня святого Миколая (щоріку);
- Київський фестиваль-конкурс авторської пісні та співаної поезії (щоріку);
- Загальноміська акція до Дня Землі «Посади своє дерево» (щоріку);

Рада експертів

Група лідерів-випускників, які, ставши студентами провідних вишів столиці, не лише продовжують активну суспільну діяльність, а й не залишають поза увагою своїх молодших колег-школярів, допомагають організувати різноманітні заходи, проводять тренінги, майстер-класи в рамках міської Школи управлінської майстерності, беруть участь у масових заходах.

У 2008 році представники Ради експертів УЛК утворили Громадську молодіжну платформу лідерів-випускників «MoKoLaD», який активно співпрацює з лідерами-школярами. Зокрема, результатом такої співпраці стала організація та проведення міжнародного фестивалю фотомистецтв «KVAДРОOM», благодійного проекту «Ланцюжок доброти», «Школи управлінської майстерності».

У листопаді 2013 року стартував спільний соціально-освітній проект Учнівської ліги Києва та Громадської молодіжної платформи «MoKoLaD» — «Kyiv studies exchange» (Київський обмін навчанням). У рамках проекту лідери районних рад старшокласників організували освітні семінари, майстер-класи, лекції, тренінги. Спікерами цього проекту стали діячі мистецтва, шоу-індустрії, відомі медійники та бізнес-тренери, успішні підприємці та лідери громадських організацій. До участі у проекті загалом долучилося більше 1500 учасників.

З метою визначення стратегії розвитку лідерського руху, обміну досвідом та напрацювань між районними радами старшокласників, КМРС проводяться щорічні конференції й семінари, зустрічі представників «трикутника» з керівниками районної, міської та державної влади, виїзні навчально-оздоровчі збори лідерів учнівського самоврядування загальноосвітніх навчальних закладів Києва.

Протягом 1998—2013 років Київська міська рада старшокласників стала ініціатором та організатором загальноміських конференцій та форумів:

- «Школа XXI століття: погляд старшокласників» (квітень 1998 р.);
- «Діти і телебачення» (квітень 1999 р.);
- «Молодіжна ініціатива» (серпень 2000 р.);
- «Право і ми» (квітень 2000 р.);
- «Ми і реформа» (квітень 2001 р.);
- «Школа управлінської майстерності: погляд старшокласників» (березень 2002 р.);
- «Самоврядування як спосіб виявлення громадських ініціатив» (квітень 2002 р.);

- Міський «Спортивний вихідний» лідерів учнівського самоврядування м. Києва (щороку);
- Міський проект благодійних ініціатив школярів столиці «Добро починається з мене» (щороку);
- Профорієнтаційний благодійний проект «Світ майбутньої професії» лідерів учнівського самоврядування м. Києва та Магістрату професійно-технічних навчальних закладів (щороку);
- Міський фестиваль-конкурс серед юнаків «Маю честь!» до Дня захисника Вітчизни (щороку);
- Профорієнтаційний проект «Пароль до успіху», започаткований у рамках співпраці з Університетом економіки та права «КРОК» (із 2009 року).

Заслугує на увагу досвід благодійної діяльності Київської міської ради старшокласників. Спектр її дуже різноплановий: це і підтримка дітей зі шкільно-інтернатів столиці та за її межами, виїзд із концертними програмами до військових частин, Будинків ветеранів, а також допомога в організації та створенні музеїв, проведення різноманітних акцій щодо підтримки притулків для тварин тощо.

Щороку київські школярі беруть активну участь у благодійній акції «Пробіг заради життя» на допомогу ВІЛ-позитивним людям.

У рамках проекту «Київ — моє місто, мені в ньому жити, мені його створювати!» КМРС є ініціатором екологічних, культурологічних акцій та міських суботників із благоустрою міста.

На жаль, у нас уже, мабуть, так прийнято, що приймаються й оголошуються програми та проекти, проводяться акції лише в ознаменування, на честь, напередодні «круглих дат», замість того, щоб працювати постійно. Тому в своїй діяльності із залучення учнівської молоді до суспільно корисної діяльності лідери Учнівської ліги Києва намагаються уникнути показових заходів. Проектна діяльність має послідовний план заходів, які реалізуються протягом усього навчального року. Такий підхід свідчить про свідоме та відповідальне ставлення соціально активної учнівської молоді до вшанування подвигу учасників Великої Вітчизняної війни, глибоку повагу та шанобливе ставлення юнаків та дівчат до ветеранів та учасників бойових дій.

РАДА СТАРШОКЛАСНИКІВ «ШАРМ»

Рада старшокласників Шевченківського району «ШАРМ»
(Шевченківська Артистична Районна Молодь)

Мета діяльності: активізувати та вдосконалювати зміст, напрямки і форми діяльності шкільних учнівських рад загальноосвітніх навчальних закладів району, об'єднувати зусилля працівників управління освіти, батьків, учнів для реалізації прав дітей та підлітків на збереження та зміцнення духовності, фізичного та психічного здоров'я молоді; розвивати особисту відповідальність та самосвідомість, сприяти натхненній діяльності школярів-активістів для реалізації корисних проєктів учнівської молоді; підносити ідеї молодіжного руху.

Шевченківська районна рада старшокласників «ШАРМ» у своїй роботі забезпечує:

- рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;
- органічний зв'язок зі світовою та національною історією, культурою, традиціями;
- незалежність від політичних партій і релігійних організацій;
- взаємозв'язок з організаціями учнівського самоврядування інших районів столиці, регіонів України, зарубіжних країн;
- послання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Члени Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ» зобов'язані:

- дотримуватися Статуту районного учнівського самоврядування;
- виконувати рішення, ухвалені загальними зборами районного учнівського самоврядування;
- брати участь у досягненні цілей та реалізації завдань організації районного учнівського самоврядування;
- сприяти діяльності Ради районного учнівського самоврядування;
- піклуватися про імідж та авторитет свого району та школи.

Члени районного учнівського самоврядування мають право:

- на самовизначення, захист своїх прав та інтересів;
- на захист від приниження честі та гідності;
- офіційно висловлювати власну думку про якість викладання й конструктивні пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу;

- бути поінформованими щодо рішень педагогічних та батьківських зборів закладів освіти й направляти до них своїх представників для обговорення питань, що стосуються учнів, із метою активізації співпраці між учнями та вчителями;
- користуватися окремими приміщеннями, шкільною оргтехнікою і витратними матеріалами для організації своєї роботи.

Основні напрями роботи:

- створення в районі ефективної системи учнівського самоврядування;
- пошук ефективних моделей організації життєдіяльності особистості в районі й надання їй підтримки з боку ровесників;
- проведення суспільно значущих акцій, конкурсів, проєктів і програм, фестивалів і форумів (див. схему).

Згідно зі Статутом, найвищий орган Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ» — *Загальні збори*. Очолює Шевченківську районну раду старшокласників «ШАРМ» *Голова районної Ради старшокласників*. Голова Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ» обирається на один навчальний рік за результатами голосування членів районного учнівського самоврядування на загальних зборах із правом продовження свого строку перебування на посаді.

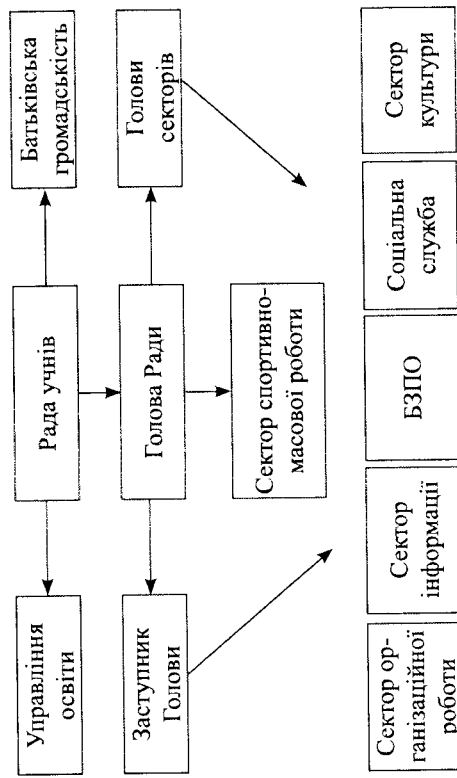
Заступником голови Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ» стає кандидат, який отримав друге місце на виборах. Він виконує представницькі функції Голови в разі його відсутності або непередбачуваних обставин.

Керівників секторів висуває голова Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ», а затверджують — Загальні збори Ради. Кожен із вищезазначених секторів має свої завдання та функції, розробляє власні проєкти діяльності.

- *Сектор організаційної роботи* — забезпечує контроль за станом відвідування зборів Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ», внесення пропозицій та організацію проведення нових перспективних проєктів у роботі Ради;
- *Сектор інформації* — відповідає за випуск преси, об'яв, друк документів Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ», оновленням сайту «ШАРМ»;

Структура «ШАРМ»

Структура районної Ради старшокласників

- *Сектор культури та відпочинку* — відповідає за організацію інтелектуальних змагань, вікторин, забезпечення проведення екскурсій, виїздів, конкурсів та фестивалів;

- *Сектор спортивно-масової роботи* — спільно з учителями фізичного виховання та адміністрацією освіти району відповідає за організацію та проведення районних спортивних змагань, ігор, походів, організацію спортивних змагань у межах своєї компетенції;

- *Бюро захисту прав учня* — спільно з викладачами правознавства та шкільними психологами відповідають за організацію консультативної роботи учнів старших класів із юридичних або будь-яких конфліктних питань;

- *Соціальна служба* — організовує консультативні пункти для надання допомоги учням, які опинилися у складних життєвих обставинах, проводить роботу із залучення учнів до роботи в гуртках, секціях, факультативах, організовує різноманітні тренінги, соціальні акції.

РАДА ЛІДЕРІВ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ «ПЕРЛ»

Печерська районна Рада Лідерів учнівського самоврядування «ПЕРЛ» Печерського району м. Києва.

Одним із основних завдань органів управління системою загальної середньої освіти (ст. 36 Закону України «Про загально середню освіту») є сприяння розвитку самоврядування у загальноосвітніх навчальних закладах. Актуальність учнівського самоврядування зумовлена необхідністю виховання особистості, яка володіє не лише певним обсягом знань, умінь та навичок, а й має здатність активно долучатися до демократичних процесів, що відбуваються в нашій країні. Елементи свідомої активної участі в суспільному житті держави моделюються в загальноосвітньому навчальному закладі засобами учнівського самоврядування, яке має діяти на основі демократичних цінностей.

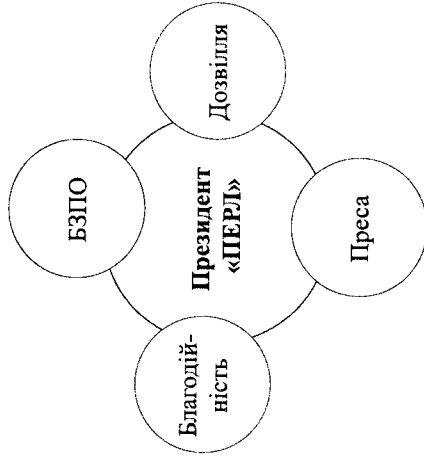
Учнівське самоврядування доцільно розглядати як форму творчої співдружності вчителів і учнів, як спосіб вияву організагорських і виконавчих здібностей та можливостей школярів у різних видах діяльності, спілкування та відносин, як засіб вироблення управлінських навичок і вмінь. Організація учнівського самоврядування в районі є важливою умовою оптимізації управління суспільним життям на основі якнайширшого залучення учнів до цього процесу. Йдеться про конкретне залучення учнів до справ навчальних закладів, громади, суспільства, про розвиток лідерського потенціалу юнаків і дівчат у процесі навчання в школі.

Нині ми розглядаємо учнівське самоврядування як добровільне об'єднання учнів, мета якого — сформулювати в дітей почуття господаря, вміння співпрацювати на засадах партнерства, гласності, демократизму.

Нормативно-правова база, на підставі якої працює орган учнівського самоврядування.

Учнівське самоврядування Печерської районної Ради Лідерів організовує свою діяльність відповідно до Конституції України, Декларації прав дитини, Конвенції про права дитини, закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» та Положення про учнівське самоврядування Печерської ради лідерів «ПЕРЛ».

Організаційно-функціональний зміст роботи структурних складових «ПЕРЛ», їх повноваження та взаємодія з органами місцевого самоврядування району та управлінням освіти (див. схему).

1. БЗПО (бюро захисту прав особистості) — спілшна з педагогами робота щодо діяльності управлінського органу, надання йому статусу офіційного елемента управлінської структури району. Організація та проведення виборів до органів самоврядування. Безпосередня участь у їх діяльності: засідання, обговорення проблем та шляхів їх вирішення, винесення їх на розгляд керівництва (законодавчий сектор), організаційна робота (виконавчий сектор). Інформування учнівської молоді району про їхні права та обов'язки та необхідність їх дотримання. Створення консультативної служби з проблемних питань та розгляду ситуацій можливого порушення прав дітей або недотримання обов'язків. Вироблення кодексу честі і створення служб контролю. Випуск інформаційних матеріалів із питань змін у законодавстві, що стосуються прав і обов'язків дітей. Організація та проведення Дня професійної орієнтації, випуск інформаційних матеріалів із питань професійної освіти.

2. Дозвілля — участь в організації та проведенні свят, вечорів, розважальних заходів, концертів, новорічних вечірок, дискотек, змагань команд КВК, конкурсів. Туристсько-краєзнавча робота, участь у туристських походах, ініціювання та організація екскурсійної роботи. Ініціювання створення екологічних загонів та проведення екологічних акцій. Пропагування здорового способу життя, участь у інформаційно-просвітницьких програмах із проблем запобігання ВІЛ/СНІДу, курінню,

живанню наркотиків та іншим негативним проявам у молодіжному середовищі. Самоосвіта з питань здорового способу життя та безпечної поведінки. Організація інформаційно-просвітницької роботи в середовищі однокласників: консультування, проведення тренінгів та інших видів групової навчальної роботи; організація та проведення масових заходів, присвячених здоровому способу життя (інформаційно-розважальних програм, дискотек, інтерактивних вистав тощо); підготовка та випуск інформаційних матеріалів, присвячених цій проблемі.

3. Преса — забезпечення прозорості та гласності в діяльності органів учнівського самоврядування. Інформування про визначні події суспільного життя району через Юнацький прес-центр Печерська «Юн-прес — Коловорот». Залучення до роботи талановитих учнів, допомога у розвитку їхніх здібностей у галузі журналістики. Демонстрація справжніх можливостей учнівської журналістики, обмін досвідом із професійними журналістами, студентами, налагодження творчої співпраці між шкільними виданнями шкіл Печерська та міста. Висвітлення роботи учнівського самоврядування, районних та шкільних адміністрацій міста у столичних виданнях. Встановлення діалогу між учнями і шкільною пресою, покращення шкільних видань, підвищення їх авторитету в школах. Допомога у виданні шкільних газет: ідей, матеріалів для публікацій, поради юним редакторам та журналістам; організація та проведення майстер-класів, тренінгів, дискусій. Представлення юнацької преси району на міських та міжнародних конкурсах. Допомога в реалізації проекту «Шкільна преса» у рамках міської програми «Грикутник», забезпечення виконання статті 13 Конвенції ООН про права дитини. Створення та підтримка іміджу «ПЕРД» серед начальних закладів району.

4. Благодійність — організація роботи з соціальною категорією учнів, залучення учнів до благодійних акцій. Участь у гуманітарних акціях, допомога дітям пільгових категорій (збирання одягу, взуття тощо), благодійні концерти, адресна допомога людям похилого віку (благодійні подарунки та вітання зі святами ветеранів війни).

РОЗДІЛ II ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ, СТАТУТІВ, ПОЛОЖЕНЬ

ХАРТІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Ми, учні старших класів закладів освіти м. Києва, заявляємо про себе як про окрему свідому громадську силу, яка здатна на повну відповідальність, бажає виконувати обов'язки й мати реальні права щодо організації навчального процесу, позашкільної діяльності та особистісних взаємин у системах: «учень — учень», «учень — педагог», «учень — батьки».

Вважаємо, що старшокласник як досвідчений учень і людина на порозі повноліття має право на самовизначення, захист своїх прав та інтересів, а також на особливий статус серед школярів. До того ж на сучасному етапі розбудови правової держави та громадянського суспільства Декларація прав людини, Конвенція про права дитини, Конституція України, Закон України «Про освіту» та інші чинні документи у певних положеннях ще не завжди практично втілюються щодо учнів, зокрема старшокласників. Серед причин — брак реальних механізмів утілення цих положень у шкільну систему та свавілля дорослих.

Тому ми виступаємо за таку організацію шкільного життя, за якої старшокласники матимуть право:

- на захист від будь-яких форм тиску, утиску, приниження честі та гідності, а також недоторканність особистих речей та паперів;
- офіційно висловлювати власну думку щодо якості викладання та конструктивні пропозиції стосовно вдосконалення навчального процесу;
- бути поінформованими щодо рішень педагогічних та батьківських зборів закладів освіти та направляти до них своїх представників для обговорення питань, що стосуються учнів;
- на захист від усіх форм примусу до додаткових позаурочних занять, перездач, спецкурсів, факультативів, позакласних заходів;

• на користування послугами міських наукових бібліотек та бібліотек для дорослих, безкоштовне відвідування державних музеїв та виставок.

Ми — за створення в кожному навчальному закладі повноважного органу учнівського самоврядування і відповідних структур на районному та міському рівнях, які:

- представлятимуть інтереси учнівської громадськості й здійснюватимуть зв'язок із органами управління освітою, педагогічною та батьківською громадськістю;
- братимуть участь у плануванні організації шкільного життя;
- апелюватимуть за потреби до органів управління освітою всіх рівнів із питань порушень прав учасників навчального процесу у випадках, коли ці питання не вирішуються на місцях;
- матимуть право вето на призначення класного керівника (куратора), вчителя-предметника та члена екзменаційної комісії;
- створюватимуть при собі консультативні служби старшокласників для індивідуальної допомоги товаришам у навчанні;
- засновуватимуть координаційні, інформаційні та інші центри різних рівнів для своєї роботи;

• матимуть право користуватися окремим приміщенням, шкільною оргтехнікою та витратними матеріалами, часткою від коштів шкільних фондів для організації своєї роботи.

Ми готові відповідально виконувати обов'язки, які покладено на нас як на громадян України й на учасників навчального процесу з особливим статусом і чинним законодавством, поважати честь та гідність наших партнерів — педагогів та батьків, брати безпосередню участь в організації шкільного життя, у реформуванні й демократизації шкільної освіти.

СТАТУТ РАЙОННОЇ АСОЦІАЦІЇ «СТАРШОКЛАСНИК»

І. Загальні положення

1.1. Районна асоціація «Старшокласник» (РАС) (далі — асоціація) — це громадське добровільне об'єднання старшокласників, які прагнуть творчої діяльності.

1.2. Асоціація діє на засадах рівноправності усіх її членів, самоврядування, законності та гласності.

1.3. Від моменту рєсєрації статусу асоціація набуває прав юридичної особи, може мати розрахунковий, інші рахунки в установах банків, бланки з найменуванням організації, емблему, інші реквізити, зразки яких затверджуються Учнівською радою.

1.4. Асоціація на правах колективного члена має право входити до інших об'єднань, зокрема міжнародних.

1.5. Асоціація має право представляти і захищати свої законні інтереси та законні інтереси своїх членів у державних та громадських органах, вносити пропозиції до органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

1.6. Асоціація взаємодіє з іншими громадськими організаціями та об'єднаннями, фондами, зокрема іноземними, іншими юридичними та фізичними особами, що своєю діяльністю сприяють вирішенню її завдань.

1.7. Асоціація має право засновувати засоби масової інформації.

1.8. Асоціація здійснює свою діяльність на території м. Києва.

1.9. У своїй діяльності асоціація керується Конституцією України, Законами України «Про позашкільну освіту», «Про громадські молодіжні та дитячі організації», «Про об'єднання громадян України», власним Статутом.

1.10. Повна назва організації — Районна асоціація «Старшокласник» скорочено — РАС.

11. Припинення діяльності асоціації може здійснитися шляхом реорганізації або ліквідації за рішенням конференції.

12. Юридична адреса асоціації: _____.

II. Мета і завдання асоціації

2.1. Головною метою районної асоціації є розвиток духовності, соціальної активності учнів, виховання в них почуття власної гідності,

- встановити контакти з молодіжними організаціями загальноосвітніх навчальних закладів регіону, міста, країни, розробити програму спільних дій.

2.3. Асоціація діє на засадах:

- солідарності та демократії;
- колегіальності ухвалення рішень;
- добровільності та рівноправності членства;
- гласності та інформаційної відкритості.

III. Членство в організації

3.1. Членство в організації є індивідуальним, колективним та почесним.

3.2. Індивідуальним членом може стати кожен громадянин України віком до 18 років, який визнає Статут, мету, завдання, програмні засади асоціації й заікавлений у їх реалізації.

3.3. Колективними членами можуть стати дитячо-юнацькі організації, ЗНЗ, об'єднання, колективи закладів освіти району, які поділяють мету, завдання, програмні засади асоціації і беруть участь у реалізації її мети, передбаченої цим Статутом.

3.4. Почесним членом асоціації може бути громадянин, чия особиста діяльність отримала визнання. Звання почесного члена присвоюється радою старшокласників «Лідер».

3.5. Вступ до асоціації (або вихід із неї) здійснюється на підставі письмової заяви-анкети, яка подається на ім'я районної ради старшокласників «Лідер». Заяву колективного члена підписує представник (голова учнівського самоврядування) або керівник організації, установи чи об'єднання громадян.

3.6. Підставою для виключення індивідуального, колективного члена є:

- грубе порушення Статуту та інших програмних документів, відмова виконувати рішення керівних органів асоціації;
- заподіяння моральної шкоди Асоціації. Рішення в цьому випадку приймає спеціальне засідання ради старшокласників «Лідер».

IV. Права та обов'язки членів асоціації

4.1. Права та обов'язки членів асоціації реалізуються в порядку, визначеному цим Статутом.

4.2. Кожен член асоціації має право:

- брати участь у всіх заходах асоціації;

надання їм можливості проявити себе у громадській діяльності, захист їхніх прав та інтересів.

2.2. Завдання асоціації:

- сформувати вміння співпрацювати на принципах рівності та демократизму;
- виховати громадянина, якому притаманне гармонійне поєднання духовного багатства, моральної чистоти та фізичної досконалості;
- розширити діапазон діяльності дорослих і дітей як членів єдиного колективу, створити умови для їхньої співдружності, творчого пошуку;
- розбудувати демократичну систему учнівського самоврядування в загальноосвітніх навчальних закладах (ЗНЗ), створити життєздатні органи учнівського самоврядування; розробити механізм, їх взаємодію і координацію;
- стимулювати розвиток і реалізувати лідерський потенціал юнаків та дівчат у різних сферах їх життєдіяльності;
- забезпечити умови для повноправної участі учнівської молоді у прийнятті рішень, широкого залучення молоді до формування органів самоврядування знизу доверху;
- утвердити конструктивну взаємодію в трикутнику: «педагогічний колектив — учні — батьки» з метою вирішення спільних проблем;
- створити систему навчання молодіжних лідерів;
- підготувати молодіжних лідерів для практичної діяльності з олімпіадами в якості тренерів програм, менеджерів соціально значущих проєктів;
- сформувати соціальну активність і життєву компетентність особистості на основі таких соціальних умінь: готовність до участі у процесах державотворення, здатність визначати форми та способи своєї участі в житті суспільства, готовність взяти на себе відповідальність, здатність до самостійного життєвого вибору на основі гуманістичних цінностей;
- розвинути в учнівській молоді соціальну мобільність і сучасну електронну культуру;
- сформувати в учнівській молоді правову культуру, надати їй допомогу в опануванні способів і методів реалізації власних прав у державі й суспільстві;
- підтримати ініціативу творчих об'єднань щодо вдосконалення навчання та виховання дітей, організації дозвілля;
- започаткувати та реалізувати соціально значущі програми, проєкти для дітей та юнацтва;

- обирати й бути обраним у керівні органи всіх рівнів;
 - отримувати інформацію про діяльність Асоціації;
 - висловлювати на зборах, конференціях, форумах, засіданнях керівних органів обґрунтовану думку про діяльність асоціації, будь-якого її органу, вносити відповідні пропозиції;
 - припинити членство на власне бажання;
 - отримувати підтримку асоціації для реалізації своїх планів і домагань;
 - на підтримку асоціації, захист асоціацією своїх прав, честі та гідності;
 - утворювати групи за інтересами і напрямками діяльності;
 - звертатися до асоціації за характеристикою — рекомендацією;
 - захищати власну позицію в асоціації;
 - надавати асоціації свої матеріали на умовах взаємних домовленостей;
 - користуватися майном і матеріалами асоціації за ухвалою ради старшокласників.
- 4.3. Член асоціації зобов'язаний:
- дотримуватися у своїй діяльності Статуту та Програми асоціації;
 - виконувати рішення керівних органів асоціації;
 - брати активну участь у досягненні мети й реалізації завдань асоціації;
 - дбати про зміцнення авторитету, іміджу асоціації;
 - дотримуватися норм моралі та ділової конструктивної критики;
 - сприяти розвитку традицій асоціації;
 - перебувати на обліку в первинній організації;
- 4.4. Колективні члени реалізують свої права та обов'язки через представників цих організацій у керівних органах асоціації.

V. Структура та керівні органи

- 5.1. Структура асоціації включає:
- дитячо-юнацькі організації, об'єднання шкіл району;
 - дитячо-юнацькі організації, об'єднання позашкільних закладів району;
 - клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від форм власності та підпорядкування.
- 5.2. Основною структурною ланкою асоціації є первинні дитячо-юнацькі організації. Первинним колективом може бути клуб, організація закладу освіти, інше об'єднання за інтересами. Кілька первинних

колективів створюють об'єднання, організації. Первинні колективи можуть бути тимчасовими.

5.3. Керівними органами для асоціації є форум районної Ради «Лідер». Керівною особою асоціації є її Президент.

• керівні органи та Президент асоціації діють у межах повноважень, визначених цим Статутом.

5.4. Вищим керівним органом асоціації є форум, який:

- представляє асоціацію у стосунках з іншими молодіжними організаціями;
- сприяє діяльності молодіжних лідерів у педагогічній раді закладу;
- скликає та організовує форуми асоціації;
- організовує пошук і підготовку молодіжних лідерів;
- приймає рішення про нагородження членів асоціації.

5.5. У період між форумами, засіданнями районної Ради «Лідер» поточною діяльністю асоціації керує її Президент.

5.6. Президент асоціації:

- здійснює загальне керівництво роботою асоціації, робітничих та консультативних органів асоціації;
 - представляє асоціацію на різних рівнях;
 - робить заяви від імені асоціації;
 - має право підпису документів від імені асоціації;
 - скликає засідання районної Ради «Лідер», організовує підготовку засідань Ради, головує на них;
 - делегує частину своїх повноважень заступникам;
 - укладає угоди від імені асоціації;
 - вносить пропозиції щодо морального заохочення членів асоціації.
- 5.7. Заступники Президента (віце-президенти) відповідають за окремі напрями діяльності асоціації.

5.8. При районній Раді «Лідер» діють аналітичний центр, інформаційний центр, ресурсний центр, тренінговий центр.

5.9. Асоціація має свій друкований орган.

5.10. Для вирішення поточних питань Рада може створювати постійні або тимчасові комісії з окремих напрямів роботи. Склад комісії і зміст їх роботи визначаються Радою.

VI. Порядок внесення змін і доповнень до Статуту асоціації

6.1. Зміни та доповнення до цього Статуту вносяться за рішенням районної Ради «Лідер».

6.2. Про зміни, що сталися в цьому статуті, асоціація у п'ятиденний термін повідомляє організацію, яка зареєструвала асоціацію.

VII. Порядок припинення діяльності асоціації

7.1. Діяльність асоціації може бути припинена шляхом її ліквідації або реорганізації за рішенням форуму або згідно з чинним законодавством.

7.2. Ліквідація асоціації вважається завершеною, а асоціація такою, що припинила свою діяльність, із моменту запису про це в державному реєстрі.

СТАТУТ УЧНІВСЬКОЇ ЛІГИ КИЄВА

I. Загальні положення

1.1. **Учнівська ліга Києва** (далі УЛК) — незалежне, демократичне, громадське, створене на добровільних засадах, позапартійне об'єднання лідерів дитячо-юнацьких організацій загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва (далі ДЮО ЗНЗ м. Києва).

1.2. УЛК не має на меті одержання прибутків і не є комерційною організацією.

1.3. У своїй діяльності УЛК керується:

— Конституцією України;

— Декларацією про права дитини, проголошеною ООН від 20.11.1989;

— Європейською хартією «Про місцеве самоврядування», прийнятою Радою Європи від 15.10.1985;

— Європейською хартією «Про участь молоді в житті комуни та регіонів», прийнятою Конгресом місцевих і регіональних влад Європи від 14.01.1991;

— Законом України «Про місцеве самоврядування» від 02.01.1997;

— Законом України «Про освіту», ухваленим Верховною Радою України 4 червня 1991 року в редакції від 23.03.1996;

— Законом України про «Про молодіжні і дитячі громадські організації» від 01.12.1998;

— Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо реорганізації державної молодіжної політики» від 29.03.2001;

— «Угодою про співпрацю» між Головним управлінням освіти та науки м. Києва, об'єднанням батьків школярів міста та Київської міської ради старшокласників від 16.09.1998;

— «Хартією старшокласників міста Києва» від 10.08.1998.

1.4. Повна назва УЛК: українською мовою — громадське об'єднання «Учнівська ліга Києва».

1.5. УЛК здійснює свою діяльність у співпраці з Головним управлінням освіти й науки міста Києва, асоціацією батьківської громадськості м. Києва, молодіжними та громадськими організаціями та інституціями в галузі освіти, культури, виховання й охорони дитинства.

1.6. Символікою УЛК є: прапор, герб та гімн.

1.7. УЛК представляє і захищає інтереси та права своїх членів у державних та громадських організаціях.

- 1.8. Засідання УЛК проводяться на засадах відкритості і гласності.
 1.9 Найвищим структурним органом УЛК є конференція.
 1.10. Київська міська рада старшокласників (далі КМРС) є центральним та організаційно-координувальним органом Учнівської ліги Києва, яка виконує її повноваження в період між конференціями. До складу КМРС входять голови всіх районних рад старшокласників (далі РРС). До складу РРС входять голови шкільних рад учнівського самоврядування м. Києва (далі ШРУС). До складу ШРУС входять представники дитячо-юнацьких організацій загальноосвітніх навчальних закладів (далі ДОО ЗНЗ) м. Києва. При КМРС функціонує Бюро захисту прав особистості (далі БЗПО) й міська Рада експертів, які у своїй діяльності керуються Положенням «Про міське Бюро захисту прав особистості» та Положенням «Про міську Раду експертів» відповідно.

II. Мета і завдання

- 2.1. Метою утворення УЛК є об'єднання учнів дитячо-юнацьких організацій учнівського самоврядування загальноосвітніх навчальних закладів на демократичній, добровільній основі, відповідно до їх загальних інтересів, для виконання поставлених завдань та функцій.
 2.2. Основна мета діяльності УЛК — соціальна орієнтація учнівської молоді, створення можливостей для прояву та розвитку особистих здібностей у різних сферах діяльності, виховання активної громадянської позиції, координація роботи учнівського самоврядування району та міста.
 2.3. Головними завданнями УЛК є:
 — об'єднати зусилля учнівського самоврядування з метою утворення сприятливих умов для вільного розвитку учнівської молоді;
 — втілити в життя положення «Хартії старшокласників міста Києва», Меморандуму про співпрацю між Всеукраїнською радою старшокласників, Всеукраїнською радою учнівського самоврядування професійно-технічних навчальних закладів, Всеукраїнською радою старшокласників і Всеукраїнською студентською радою;
 — сформувати навички соціальної адаптованості, активності та відповідальності у процесі практичної громадської діяльності учнівської молоді.
 2.4. Для досягнення мети та виконання завдань УЛК здійснює різноманітну освітню та громадську діяльність.

III. Членство в УЛК

- 3.1. Членами УЛК є лідери ДОО учнівського самоврядування загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва та їхні координатори.
 3.2. Припинення членства в УЛК здійснюється у тих випадках, коли лідер порушує вимоги Статуту УЛК, районної ради старшокласників, шкільної дитячо-юнацької організації, завдає моральних або матеріальних збитків організації, дискредитує її своєю діяльністю. Рішення про виключення лідера з ДОО, РРС, приймається на зборах згідно зі статутом РРС або ДОО загальноосвітнього навчального закладу.

IV. Права та обов'язки членів УЛК

- 4.1. Усі члени УЛК рівні у своїх правах.
 4.2. Члени УЛК мають право:
 — брати участь в усіх заходах УЛК;
 — отримувати інформацію щодо поточної регулярної діяльності УЛК;
 — на повагу честі й гідності;
 — вільно висловлювати свою думку;
 — представляти свій навчальний заклад, РРС на конкурсах, конференціях, змаганнях тощо;
 — на отримання допомоги щодо захисту своїх інтересів із боку КМРС, РРС та ДОО;
 — вносити пропозиції щодо діяльності УЛК.
 4.3. Члени УЛК зобов'язані:
 — сприяти досягненню мети та завдань УЛК;
 — надавати реально можливу допомогу УЛК в її діяльності;
 — дотримуватися Статуту УЛК та його структурних підрозділів;
 — виконувати рішення УЛК та його структурних підрозділів;
 — підключатися про імідж та авторитет УЛК.

V. КМРС

- 5.1. До складу Київської міської ради старшокласників входять голови районних рад старшокласників (за кількістю адміністративно-територіальних одиниць міста Києва).
 5.2. Голови РРС обираються відповідно до нормативно-правових актів районної організації учнівського самоврядування.
 5.3. Голова РРС виступає від імені своєї ради учнівського самоврядування і захищає її інтереси на засіданні КМРС.
 5.4. Обов'язки члена КМРС:

- вчасно інформувати КМРС про діяльність УЛК та ВРС;
- сприяти всебічному розвитку УЛК;
- розробляти разом із КМРС тематику та план роботи навчально-оздоровчих зборів, конференцій, інших загальношкільських заходів;
- брати участь у плануванні роботи КМРС та УЛК на навчальний рік.

5.5. Діяльність КМРС координує виконував обов'язків голови КМРС, який призначається КМРС щомісяця.

5.6. Виконував обов'язків голови КМРС:

- представляє УЛК на офіційних заходах;
- підписує документи від її імені;
- веде засідання КМРС та УЛК.

5.7. Новообраний голова РРС вступає на пост не пізніше 10 днів відтоді, як офіційно оголошено результати виборів, із моменту складення присяги на засіданні РРС. Після того як новообраний голова склав присягу, припиняється здійснення повноважень попереднім головою РРС, але він залишається членом УЛК до закінчення навчального року або до закінчення ним загальноосвітнього навчального закладу.

5.8. КМРС за потреби інформує про свою діяльність міську Раду експертів (далі РЕ).

5.9. Консультативно-дорадчим органом КМРС є Рада експертів, яка функціонує відповідно до Положення про Раду експертів.

5.10. При КМРС працює Бюро захисту прав особистості, яке функціонує на підставі Положення про Міське бюро захисту прав особистості.

5.11. КМРС здійснює свою основну діяльність на базі Київського Палацу дітей та юнацтва.

VI. Вибори

6.1. Чергові вибори голів шкільних рад учнівського самоврядування проводяться протягом першого—другого тижня квітня місяця.

6.2. Вибори голів РРС мають бути проведені протягом третього тижня квітня місяця.

6.3. Головою РРС може бути постійний член РРС, який працює в ній не менше, ніж півроку та обраний на цю посаду згідно з нормативно-правовими актами РРС.

6.4. Голова РРС не має права виконувати обов'язки голови ради учнівського самоврядування загальноосвітнього навчального закладу.

VII. Внесення змін до Статуту

7.1. Єдиним статутним документом УЛК є його Статут.

7.2. Цей статут може бути змінений та доповнений.

7.3. Зміни та доповнення Статуту може ініціювати кожен член УЛК.

7.4. БЗПО розглядає запропоновані зміни щодо їх відповідності чинним нормативно-правовим актам та виносить їх на розгляд УЛК.

7.5. Зміни та доповнення до Статуту обговорюються та затверджуються під час проведення міської конференції старшокласників, не менше 2/3 голосів від загальної кількості делегатів.

VIII. Прикінцеві положення

8.1. Статут набуває чинності з моменту його ухвалення.

8.2. Статути районних рад старшокласників та рад учнівського самоврядування загальноосвітніх навчальних закладів мають бути узгоджені з цим Статутом.

8.3. Припинення діяльності УЛК можна здійснити шляхом реорганізації або ліквідації на підставі рішення загальних зборів. Це рішення має бути ухвалене 4/5 від загальної кількості делегатів на міській конференції.

8.4. При реорганізації УЛК сукупність її прав та обов'язків переходить до правонаступника.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ПЕЧЕРСЬКОЇ РАДИ ЛІДЕРІВ «ПЕРЛ»

1. Загальні положення

Учнівське самоврядування Печерської ради лідерів організовує свою діяльність відповідно до Конституції України, Декларації прав дитини, Конвенції про права дитини, закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» та Положення про учнівське самоврядування Печерської ради лідерів «ПЕРЛ».

2. Мета й завдання Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ»

Метою Печерської ради лідерів «ПЕРЛ» є представництво та захист творчих, духовних та інших інтересів учнівської молоді Печерського району.

Завданнями Печерської ради лідерів «ПЕРЛ» є:

- сприяти створенню та розвитку учнівського самоврядування у Печерському районі;
- забезпечити постійний зв'язок та взаємодію між управлінням освіти, іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування під час розроблення концептуальних засад діяльності «ПЕРЛ», соціального становлення та розвитку учнівської молоді району;
- брати участь у підготовці та реалізації проєктів, спрямованих на вирішення соціально-економічних, правових, освітніх, культурних та інших проблем району;
- сприяти розширенню регіональної, всеукраїнської та міжнародної співпраці у сфері освіти, культури, праці, соціального розвитку учнів;
- сприяти формуванню правового громадянського суспільства в Україні;
- сприяти духовному та фізичному розвитку учнів, вихованню у них почуття патріотизму тощо;
- брати участь у створенні сприятливих умов для активного залучення учнів до соціально-економічного, культурного життя суспільства, їх соціальної адаптації і наукової активності;
- розвинути взаємозв'язки, здійснити обмін делегаціями та інші види співпраці з благодійними фондами, організаціями, об'єднаннями, юридичними і фізичними особами в Україні та за її межами.

3. Функції Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ»

3.1. Виступає від імені учнів під час вирішення питань суспільного життя району: вивчає і формулює думку школярів із питань шкільного життя, представляє позицію учнів в органах управління школою, розробляє пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу.

3.2. Сприяє реалізації ініціатив учнів у позаурочній діяльності: вивчає інтереси й потреби школярів у сфері позашкільної діяльності, створює умови для їх реалізації.

3.3. Сприяє вирішенню конфліктних питань: бере участь у вирішенні шкільних проблем, узгодженні інтересів учнів, учителів та батьків, організовує роботу щодо захисту прав учнів.

4. Права Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ»

4.1. Одержувати в установленому порядку від управління освіти ПРДА, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій необхідні матеріали та інформацію.

4.2. Створювати в разі потреби тимчасові та постійні комісії (комітети), експертні та робочі групи, долучати в установленому порядку до роботи в них учнів, посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, працівників підприємств, установ і організацій, учених, фахівців, представників об'єднань громадян тощо.

4.3. Організовувати та проводити конференції, лекції, семінари, наради з питань, що впливають на суспільне життя району.

4.4. Представляти і захищати законні права та інтереси учнів у державних органах та громадських організаціях

4.5. Популяризувати серед учнів інформацію про мету та завдання діяльності «ПЕРЛ».

4.6. Розвивати міжнародну учнівську співпрацю з обміну досвідом.

4.7. Здійснювати інші заходи відповідно до мети діяльності «ПЕРЛ», що не заборонені чинним законодавством України.

5. Порядок формування Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ»

5.1. Печерська Рада Лідерів формується на виборній основі терміном на один рік.

5.2. До складу «ПЕРЛ» делегуються голови учнівського самоврядування закладів освіти району.

5.3. «ПЕРЛ» самостійно визначає свою структуру, обирає зі свого складу Президента «ПЕРЛ».

5.4. У складі «ПЕРЛ» можуть бути сформовані комісії та ініціативні групи.

СТАТУТ ПЕЧЕРСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ ЛІДЕРІВ «ПЕРЛ»

1. Загальні положення

- Печерська Рада Лідерів «ПЕРЛ» є незалежною, добровільною організацією самоврядування, створеною для досягнення певних мети і завдань.
- Печерська Рада Лідерів «ПЕРЛ» керується правами та обов'язками, передбаченими цим Статутом, Положенням про Печерську Раду Лідерів «ПЕРЛ» та Конвенцією про права дитини.
- «ПЕРЛ» діє на території Печерського району м. Києва.
- Печерська Рада Лідерів «ПЕРЛ» співпрацює з органами місцевого самоврядування Печерського району, управлінням освіти ПРДА, батьківською радою та іншими громадськими та молодіжними організаціями.
- «ПЕРЛ» підтримує зв'язки з органами самоврядування інших навчальних закладів району та міста.

2. Мета й завдання Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ»

Діяльність Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ» сприяє запровадженню дієвої системи державно-громадського управління окремими галузями діяльності навчальних закладів району, формуванню соціально-культурного досвіду особистості учнів та створенню умов для їхньої творчої самореалізації, репрезентації прав та інтересів, співпраці з громадськими організаціями, створенню товариств, діяльність яких не суперечить чинному законодавству України.

3. Права та обов'язки членів Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ»

- Протягом року вносити зміни та корективи до Статуту «ПЕРЛ».
- Кожен представник «ПЕРЛ» може обирати та бути обраним на посаду Президента «ПЕРЛ».
- Приймає рішення з питань суспільно-культурного життя району в межах своєї компетенції.
- Відстоювати права та інтереси учнів закладів освіти району.
- Вносити пропозиції з питань організації навчально-виховного процесу та організації дозвілля.
- Брати активну участь в організації та проведенні заходів.

- Виявляти повагу до дорослих та товаришів, не принижувати гідності людини.
- Всіляко сприяти створенню позитивного іміджу Печерської районної Ради Лідерів.
- Дотримуватися вимог і правил протипожежної та санітарної безпеки.
- Дотримуватися принципів здорового способу життя.
- Поводити себе відповідно до положень, визначених Статутом Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ», гідно представляти «ПЕРЛ» у районі, місті, державі та за кордоном.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРЕЗИДЕНТА ПЕЧЕРСЬКОЇ РАДИ ЛІДЕРІВ «ПЕРЛ»

1. Президент Печерської Ради Лідерів «ПЕРЛ» є головою учнівського самоврядування Печерського району м. Києва і виступає від його імені.
2. Президент обирається загальним голосуванням голів учнівських рад закладів освіти району на основі загального рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування терміном на 1 рік.
3. Президент «ПЕРЛ»:
 - планує і проводить збори «ПЕРЛ» (чи призначає ведучих);
 - розподіляє завдання між членами «ПЕРЛ»;
 - виконує функції зв'язку між органами місцевого самоврядування, управлінням освіти, учнівським самоврядуванням району та місцевою громадою;
 - відповідає за підготовку майбутніх керівників самоврядування в районі. Є лідером!
4. Повноваження Президента «ПЕРЛ» припиняються у разі:
 - відставки;
 - неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
 - усунення з поста в порядку імпічменту;
 - переходу в навчальний заклад іншого району чи міста.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ «ЮНІ КИЯНИ»

Загальні положення

Дитячо-юнацька організація «Юні кияни» Дніпровського району м. Києва є самодіяльною громадською організацією дітей, підлітків, дорослих.

Дитяча організація загальноосвітнього навчального закладу є первинною організацією дитячо-юнацьких організацій Дніпровського району м. Києва.

Мета, завдання та принципи діяльності дитячої організації

Дитячо-юнацька організація «Юні кияни» Дніпровського району створює умови для розвитку особистості, становлення громадянина України, сприяє розвитку культури молодого покоління, захисту прав та інтересів своїх членів.

У своїй діяльності організація керується принципами добровільності, гуманізму, демократизму, творчої активності та ініціативи.

В організації дозволено будь-яка діяльність, окрім шкідливої для природи, людини, суспільства та яка не суперечить законодавству України.

Своєю метою дитячо-юнацька організація вважає відродження національних традицій, вивчення історії українського народу, поширення руху милосердя, екології, туристсько-спортивного напряму роботи, створення умов для спілкування з різними дитячими та юнацькими організаціями.

Організація не підкоряється жодній із чинних політичних структур, об'єднань, рухів, не бере участі в політичних та військових міжнародних конфліктах.

Загін дитячої організації

Загін — первинний колектив дитячої організації — об'єднання дітей і дорослих за спільним інтересом до певної справи.

Загін формується при наявності:

- рішення його членів про необхідність бути разом;
- загальної справи;
- вибору загального лідера.

Керування загоном здійснюється Радою загону, на чолі якої стоїть Голова Ради. Вищим керівним органом загону є збір.

Кожен загін має свою назву, символіку та девіз.

Кожен член загону, крім участі у загонових справах, має на меті саморозвиток, самовиховання, самовдосконалення.

Напрями роботи загонів дитячої організації

1. Туристичний.
2. Спортивний.
3. Художньо-естетичний.
4. Екологічний.
5. Народознавчий.
6. Пізнавальний.
7. Довзілєво-розважальний.

Права та обов'язки членів дитячої організації

Усі члени організації мають право:

- на захист із боку організації;
- на вибір колективу, вільний вхід та вихід із нього;
- на участь у виборах органів самоврядування та обрання до будь-якого з них;
- висловлювати думку з будь-якого питання діяльності організації;
- користуватися на рівні з іншими майном організації.

Робота з дитячими організаціями ЗНЗ району

У Дніпровському районі столиці для лідерів і вожаків дитячих загонів один раз на місяць проводять навчання, мета яких полягає в ознайомленні та залученні дітей до громадського життя, у набутті вмінь організовувати та проводити різноманітні заходи, конкурси. Ще один із найважливіших напрямів діяльності ДЮО — робота з молодшими школярами з метою залучення їх у майбутньому до складу дитячої організації, сприяння розвитку організаторських та творчих здібностей дітей тощо.

Найулюбленіший проєкт дитячих загонів дитячо-юнацької організації «Юні киїни» — районна пізнавально-розважальна гра «КРОК», якій уже більше 15 років. Гра проводиться кожну останню суботу місяця протягом навчального року і включає в себе цикл пізнавально-розважальних ігор, тематика яких постійно змінюється. Планування, підготовка та проведення цих ігор покладається на актив районної ради учнівського самоврядування, лідерів дитячих організацій та

педагогів-організаторів району. Координує роботу цього напрямку методичний відділ Центру дитячо-юнацької творчості Дніпровського району м. Києва.

Загони дитячих організацій, подорожуючи станціями, виконують різноманітні завдання, отримують оцінки, які виставляється у записковій книжці. Найбільша кількість оцінок дає право стати переможцем гри.

Справжнім святом для дитячих організацій є фестивалі-нагородження «Нагхнення», на якому підбивають підсумки роботи за весь навчальний рік, а найкращі шкільні організації та лідери нагороджуються за номінаціями дипломами та цінними подарунками.

СТАТУТ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ М. КИЄВА

(ЗРАЗОК)

Загальні положення

1. Організація створена на базі навчального закладу.
2. У своїй діяльності організація керується принципами добровільності, гуманізму, відкритості, творчої ініціативи та активності.
3. Мета організації — допомагати розвитку особистості молодого покоління.
4. В організації дозволена будь-яка діяльність, окрім шкідливої для природи, людини, суспільства, та така, що не суперечить закону.
5. Основу організації становлять первинні колективи, об'єднані спільністю інтересів, людською симпатією, турботою одне про одного та взаємодопомогою, загальною справою.
6. Організація не підкоряється жодній із чинних політичних структур, об'єднань, рухів, не бере участі в політичних та військових міжнародних конфліктах.

Керівні органи

Вищим керівним органом організації є загальний збір, на якому присутні не менше 2/3 від загальної кількості членів організації.

2. Загальний збір:

- приймає Статут, закони, символи та атрибути організації;
- визначає основний напрям діяльності;
- обирає Раду організації, Голову Ради;
- приймає рішення про найважливіші питання діяльності організації.

3. Рішення збору вважається прийнятним, якщо за нього проголошувало не менше половини присутніх.

4. Позачерговий збір може бути скликаний:

- за рішенням Ради організації;
 - на вимогу одного з первинних колективів.
5. Вибори Голови, заступника Голови Ради організації проводяться відкритим голосуванням (більшістю).
6. У період між загальними зборами роботу організації виконує Рада організації та Голова Ради.

7. Рада організації:

- складається з Ради середняків (дітей середнього та молодшого шкільного віку), Ради старшокласників та Ради дорослих;
- керує Радою організації Голова;
- визначає чергові завдання та напрями роботи;
- здійснює контроль за реалізацією рішень загального збору;
- забезпечує організаційну та методичну допомогу первинним колективам;
- один раз на рік заслуховує Голову Ради про виконану роботу і живає заходи, спрямовані на поліпшення його діяльності.

Члени організації мають право:

- на захист із боку організації;
- на вибір колективу, вільний вхід та вихід із нього;
- на участь у виборах органів самоврядування та обрання до будь-якого з них;
- висловлювати свою думку з будь-якого питання діяльності організації.

Члени організації зобов'язані:

- виконувати статут організації та її закони;
- піклуватися про захист честі своєї організації, підтримувати її авторитет.

Закони організації

Кожен член дитячої організації повинен бути:

- чесний, скромний та порядний;
- ввічливий та послужливий до всіх, особливо до літніх та малюків;
- товаришем тваринам, їхнім захисником;
- завжди бадьорий та веселий, ніколи не занепадати духом;
- бережливий та поважати чужу працю;
- чистий у своїх думках, словах та на ділі;

— працелюбний;

— постійно зміцнювати своє тіло, вдосконалювати розум та характер.

Порядок внесення змін та доповнень до статуту

Зміни та доповнення до Статуту, якщо в них виникає потреба, вносяться на обговорення Ради організації.

Припинення діяльності організації

Діяльність організації припиняється в разі визнання необхідності її ліквідації чи реорганізації членами організації, якщо це рішення прийняте на загальному зборі (на якому присутні не менш 2/3 членів організації).

СТАТУТ РАДИ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ «ЛІДЕР»

Рада старшокласників «Лідер» при стирянні районного Управління освіти, Палацу дитячої та юнацької творчості Солом'янського району об'єднує, організовує і керує роботою всіх органів учнівського самоврядування навчальних закладів Солом'янського району м. Києва.

1. Загальні положення

1.1. Рада старшокласників «Лідер» (надалі РС «Лідер») є учнівською організацією, що об'єднує лідерів учнівського самоврядування 7—11-х кл. навчальних закладів району.

1.2. РС «Лідер» складається з голів органів учнівського самоврядування навчальних закладів Солом'янського району, які очолюють шкільні органи самоврядування.

1.3. РС «Лідер» організовує свою діяльність відповідно до Конституції України, законів України «Про позашкільну освіту», «Про громадські молодіжні та дитячі організації» та цього Статуту.

Між радою учнівського самоврядування, районним Управлінням освіти, об'єднанням батьків підписується угода про співпрацю.

1.4. Робота РС «Лідер» базується на принципах рівноправності, свободи та відповідальності усіх її членів, колегіальності рішень, демократії та гласності своєї діяльності.

1.5. РС «Лідер» співпрацює з іншими громадськими організаціями, об'єднаннями і фондами, зокрема іноземними, що допомагає у реалізації поставлених нею цілей і завдань.

1.6. РС «Лідер» здійснює свою діяльність на території м. Києва.

1.7. Адреса Ради учнівського самоврядування «Лідер»:

2. Мета й завдання

2.1. Головною метою діяльності РС «Лідер» є організація учнівського самоврядування в навчальних закладах району, виявлення та підтримка лідерів молодіжного руху.

2.2. Створення осередку молоді, що об'єднує учнів у позашкільний час із наданням умов для найповнішого розкриття творчого потенціалу

дітей, що сприятиме розумовому, культурному і психологічному розвитку підлітків.

2.3. Залучення молоді до участі у соціальних, благодійних і громадських заходах, що стимулюватиме розвиток соціальної і творчої ініціативи підлітків.

2.4. Головним завданням РС «Лідер» є:

- координувати діяльність усіх членів РС «Лідер», діяльність шкільних органів учнівського самоврядування району;

- сприяти розвитку й реалізації лідерського потенціалу учнів району в різних формах роботи (навчання на тренінгах, майстер-класах, семінарах, участь у соціально значущих проєктах, взаємодія і спілкування з молодіжними й державними організаціями, розробка програми спільних дій, обмін досвідом);

- прагнути до конструктивної співпраці в «Трикутнику» — районне Управління освіти, Рада старшокласників «Лідер», об'єднання батьків району як запоруки успіху в досягненні спільних цілей;

- підготувати лідерів учнівського самоврядування до самостійної діяльності в житті суспільства: активна громадянська позиція, готовність брати на себе відповідальність, здатність приймати рішення й робити свій життєвий вибір;

- захищати права та інтереси усіх членів Ради учнівського самоврядування «Лідер».

3. Членство в Раді учнівського самоврядування «Лідер»

3.1. До складу Ради учнівського самоврядування «Лідер» входять голови (президенти, міністри та ін.) шкільних органів самоврядування району.

3.2. Голови учнівських рад навчальних закладів та їхні заступники (віце-президенти) обираються на загальних або представницьких зборах учнівського колективу шляхом голосування.

3.3. Голова ради учнівського самоврядування та його заступники обираються строком на один навчальний рік.

3.4. Голови рад учнівського самоврядування підписують угоду про співпрацю з директором свого навчального закладу і головою батьківського комітету на представницьких зборах.

3.5. Кожний навчальний заклад приймає свій власний статут про роботу учнівського самоврядування, має емблему та гімн.

3.6. Голови учнівського самоврядування, що складають РС «Лідер», обирають президента районної Ради старшокласників терміном на один рік.

3.7. Лідери, які за результатами президентської виборної компанії посіли 2-ге і 3-тє місця, автоматично стають віце-президентами.

3.8. Шляхом голосування обираються керівники департаментів, які входять до складу районної ради старшокласників.

4. Структура Ради учнівського самоврядування «Лідер»

4.1. Рада учнівського самоврядування «Лідер» складається з департаментів, кожен із яких має свої завдання й повноваження.

4.2. Департаменти співпрацюють один із одним у вирішенні спільних питань.

4.3. Структура Ради старшокласників «Лідер» складається з таких департаментів, які працюють за напрямками:

- *Департамент освіти та ерудитії*. Організація майстер-класів, семінарів, тренінгів для лідерів, проведення інтелект-турнірів, конкурсів, конференцій, підбиття підсумків рейтингів успішності серед членів Ради і навчальних закладів району.

- *Департамент преси та інформації*. Організація роботи Юн-прес, прес-центру і випуск районної газети, інформування членів Ради про події лідерського життя за допомогою листівок, оголошень, інформаційних листів.

- *Департамент «Милосердя і добра»*. Організація і проведення благодійних акцій і проєктів для дітей-сиріт, дітей-інвалідів, опікування ветеранами війни і людьми похилого віку, зокрема акторами в будинку пристарілих акторів.

- *Департамент дисципліни й порядку*. Здійснює контроль за дотриманням членами Ради внутрішніх правил (діловий стиль одягу, відвідування зборів, етика спілкування) і дотриманням цього Статуту.
- *Департамент культури й організації дозвілля*. Організація змістовного дозвілля членів Ради з урахуванням їхніх інтересів. Написання сценаріїв, проведення творчих проєктів і лідерських свят, поздоровлення іменинників.

- *Правовий департамент (БЗПО)*. Працює під гаслом — «Знаємо свої права, виконуємо свої обов'язки». У своїй роботі департамент спирається на Декларацію прав дитини, Конвенцію ООН про права дитини, є посередником між адміністрацією і членами Ради, захищає й поважає права всіх членів РС «Лідер».

4.4. Кожен департамент очолює радник (координатор тощо), обраний шляхом голосування серед членів РС «Лідер».

4.5. Роба кожного департаменту координується Президентом Ради, іншими членами Ради за підтримки представників адміністрації.

5. Керівні органи

5.1. Найвищим керівним органом РС «Лідер» є конференція «Трикутника», яка збирається 1 раз на рік і складається з представників усіх навчальних закладів району, які входять до Ради, представників РУО та батьківського комітету району.

5.2. У період між конференціями поточною діяльністю Ради керує Президент за підтримки начальника відділу з виховної роботи РУО та методиста з роботи з учнівським самоврядуванням.

5.3. До компетенції Президента Ради входять:

- загальне керівництво роботою Ради впродовж навчального року;
- представлення Ради на різних рівнях (у міській раді старшокласників, у державних та громадських організаціях);

- підписання угоди про співпрацю з начальником РУО й головою батьківського комітету, будівлення своєї діяльності на підставі цієї угоди;
- звітування про роботу Ради на загальній конференції;

- розподіл завдань між радниками, координація роботи департаментів;

- відповідальність за результати роботи Ради.

5.4. До компетенції радників (координаторів) департаментів входять:

- керування різними напрямками роботи учнівського самоврядування, координація та контроль їхньої роботи, організація та проведення заходів за своїми напрямками;

- виступ із заявами і пропозиціями від імені департаменту щодо вдосконалення й ефективнішої роботи свого напрямку;

- проведення спільної роботи з радниками (координаторами) інших навчальних закладів району по своїх напрямках роботи;

- звіт перед Радою учнівського самоврядування про роботу департаменту.

6. Права та обов'язки членів Ради

6.1. Основні права та обов'язки членів РС «Лідер» регламентовані угодою між представниками Ради, РУО та батьківським комітетом.

6.2. Кожен член Ради учнівського самоврядування «Лідер» має право:

- брати участь у всіх заходах Ради;
- висловлювати обґрунтовану думку про діяльність Ради та її департаментів на зборах, конференціях, круглих столах, засіданнях керівних органів;
- дискутувати, відстоювати власний погляд, вносити пропозиції з усіх питань щодо роботи Ради;
- обирати й бути обраним до керівних органів Ради;
- звертатися по методичну допомогу до відділу з виховної роботи РУО й методичного кабінету Палацу дітей та юнацтва району;
- отримувати підтримку Ради в досягненні поставлених цілей, а також у захисті своїх прав, честі та гідності;
- припинити членство в Раді на власне бажання.

6.3. Члени РС «Лідер» зобов'язані:

- брати активну участь у діяльності Ради, сприяти досягненню спільної мети та реалізації завдань Ради;
- виконувати всі положення цього Статуту й Угоди про співпрацю;
- виконувати рішення керівних органів Ради;
- шкелуватися про авторитет та імідж Ради;
- дотримуватися норм моралі, етики спілкування та ділової критики;
- за порушення або невиконання своїх обов'язків член Ради, за рішенням інших членів, може бути виключений із Ради або отримати догану.

7. Порядок внесення змін та доповнень до Статуту Ради

- 7.1. Зміни та доповнення до цього Статуту вносяться за рішенням членів РС «Лідер».
- 7.2. Затверджуються можливі зміни та доповнення на конференції «Трикутника» у присутності всіх керівних органів Ради.

«Я — ЛІДЕР!» Міський конкурс для старшокласників Пояснювальна записка

Одним із основних завдань, що стоять перед учнівським самоврядуванням, є формування навичок самостійності та відповідальності у процесі практичної, творчої та суспільної діяльності підлітків.

Цільовими орієнтирами самоврядування є:

- сприяння саморозвитку юної особистості;
- організація ефективного функціонування лідерської команди;
- формування у підлітків готовності та здібностей продуктивно проживати різні ролі в системі діяльності соціально-активної особистості.

У процесі активної громадської діяльності у молоді виробляються практичні *вміння та навички*:

- критично мислити (уміння оцінювати різні джерела інформації під критичним кутом зору, відрізнити правдиву інформацію від пропагандистської, визнавати та долати стереотипи та упередження);
- вирішувати проблеми (вміння застосовувати різні підходи до вирішення проблем);
- співпрацювати (уміння працювати з іншими у процесі спільного вирішення завдань та пошуку виходів із проблемних ситуацій);
- перспективного бачення, розвитку уяви (уміння уявляти кращий стан власного докільця у перспективі та прагнення до практичного його вдосконалення);
- толерантності (навички виваженого вирішення проблем);
- громадської активності (спроможність впливати на прийняття суспільних рішень та ефективно співпрацювати на рівні громади);
- комунікативності (опанування культури спілкування, навичок її удосконалення, мовної етики; збагачення словникового запасу).

Одним із найпопулярніших видів діяльності учнівського самоврядування є участь в освітніх проєктах.

Щороку урізноманітнюється проєктна тематика, кожна районна рада старшокласників шукає та знаходить різні об'єкти, форми та методи проєктної діяльності. Підлітки вивчають проєктний менеджмент: від розробки та прогнозування — до презентації та моніторингу результатів. Крім того, старшокласники вчаться працювати в команді, розвивають навички планування, управління.

У просторі діяльності учнівського самоврядування столиці, яке з перших днів свого існування працює на базі Київського Палацу дітей та юнацтва, одне з чільних місць займають проекти та заходи, що мають на меті національно-патріотичне та гуманістичне виховання юної особистості. Наймасштабніші, найцікавіші з них відомі представникам кожної районної ради старшокласників міста Києва як безпосереднім організаторам і учасникам благодійних проектів, зустрічей у шкільних вітальнях, концертів, круглих столів із ветеранами війни та учасниками бойових дій.

Із метою залучення школярів до вивчення історії Великої Вітчизняної війни, привернення уваги до людей, які пережили лихоліття тих часів, підтримки партнерських зв'язків із тими, хто зараз виконує свій військовий обов'язок, створюють проекти члени дитячо-юнацьких організацій столиці. Зокрема: «Із вдячністю за сьогоднішній день» Спілки учнів Подолу; «Нашадки пам'ять бережуть» Шевченківської ради старшокласників; туристсько-краснавіча акція «Шляхами оборони м. Києва» Головіської ради старшокласників; «Солдагу на добру згадку» ради старшокласників «Лідер» Солом'янського району. Київською міською радою старшокласників започатковано міський фестиваль-конкурс для юнаків «Маю честь!», присвячений Дню захисника Вітчизни.

Дуже поширені в діяльності учнівського самоврядування столиці благодійні проекти: «Даруємо тепло» — проект Учнівської ліги Києва, «Подаруй усмішку дітям» Дарницької ради «СТРИЛА», «Різдвяний кошків» та «Великодній кошків» для школи-дитячого садка «Мрія» деснянців, «Солдагу на добру згадку» та «Подаруй хвилинку щастя» Солом'янської ради «Лідер», «Відкриті серце» районного об'єднання старшокласників «ДНПРО», «Рука до лапи» лідерів Оболони та багато інших.

У 2011/12 навчальному році з метою виявлення лідерських, організаторських та інтелектуально-творчих здібностей підлітків з'явився молодіжний концепт-проект «Я — лідер!».

УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ МІСЬКОГО КОНКУРСУ ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ «Я — ЛІДЕР»

1. Загальні положення

1.1. Лідерство — не просто модне в сучасному світі явище, яке є запорукою успішності. Бути лідером — означає вміти усвідомлювати свою унікальність, а не шукати засобів для маніпулювання іншими. Лідер — не обов'язково людина, яка веде за собою маси. Суть

перетворення на лідера полягає в тому, щоб відкрити свій потенціал, стати самим собою та ефективно використовувати власні здібності.

2. Мета та завдання конкурсу

Мета конкурсу:

2.1. Сприяти виявленню та розвитку лідерського, організаторського та інтелектуально-творчого потенціалу підлітків.

2.2. Активізувати інноваційну діяльність учнівської молоді, оптимізувати форми й методи роботи з лідерами учнівського самоврядування, педагогами та батьками, сприяти розвитку молодіжного лідерського руху в Україні.

2.3. Навчити підлітків ставити та досягати цілі, відкривати та проявляти лідерські та партнерські якості.

2.4. Сприяти розвитку успішної особистості з активною та відповідальною життєвою позицією.

Завдання конкурсу:

2.5. Виявити первинний рівень знань старшокласників свого особистого лідерського потенціалу.

2.6. Набути учасниками конкурсу навичок:

— грамотної постановки цілей та пошуку внутрішніх ресурсів для їх досягнення;

— роботи в команді та створенню гармонійних стосунків з однолітками та дорослими;

— усвідомлення використання певних стилів лідерства залежно від поставлених цілей;

— оцінки своїх дій через критерії результативності;

— розподілу та планування свого часу (таймменеджмент);

— підвищення особистої конкурентоспроможності;

— виявлення позитивного досвіду із помилок та досягнень;

— створення команди та управління командними стосунками, розробки та реалізації загального командного проекту;

— аналізу своїх бажань та прагнень, пошуку ефективних рішень, спрямованих у майбутнє.

3. Учасники конкурсу

До участі в конкурсі запрошуються учні 9—11-х класів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів м. Києва.

4. Порядок і терміни проведення конкурсу

4.1. Конкурс проводиться поетапно:

І етап — заочний: 1 вересня — 10 жовтня 2011 року. Поширення через районні ради старшокласників, сайт Учнівської ліги Києва: ukr.kiev.ua.

ог, та і інші соціальні мережі інформації про умови міського конкурсу «Я — лідер!» та анкет учасника міського конкурсу «Я — лідер»; виявлення за допомогою анкетування в учнівських колективах ЗНЗ старшокласників, які зацікавлені в участі у конкурсі; запрошення за результатами анкетування до участі у **II етапі 150** учасників.

4.2. II етап: 13 жовтня — 17 жовтня 2011 року. Проводиться на базі Київського Палацу дітей та юнацтва у формі творчої презентації «Візитна картка». За результатами **II** етапу до участі у **III** етапі запрошується **100** учасників.

4.3. III етап: 20 жовтня — 22 жовтня 2011 року. Проводиться на базі Київського Палацу дітей та юнацтва у формі командної гри «Екстремальна ситуація». За результатами **III** етапу до участі у **IV** етапі запрошується **70** учасників.

4.4. IV етап: 1 листопада — 7 листопада. Проводиться на базі Київського Палацу дітей та юнацтва у формі рольової гри «PR-менеджмент». За результатами **IV** етапу до участі у **V** етапі запрошується **30** учасників.

4.5. V етап: 19 листопада — 20 листопада. Проводиться на базі Київського Палацу дітей та юнацтва у формі ділової гри «Вернісаж лідерських ідей». За результатами **V** етапу журі визначає **10** фіналістів.

5. Організатори та оргкомітет конкурсу

Організаторами конкурсу є Головне управління освіти та науки м. Києва, Київський Палац дітей та юнацтва, Київська міська рада старшокласників, Кондитерська компанія «АВК».

Загальне керівництво підготовкою та проведенням конкурсу здійснює організаційний комітет, який формується Головним управлінням освіти та науки м. Києва та Київським Палацом дітей та юнацтва.

6. Журі конкурсу

1. Перший заступник начальника Головного управління освіти й науки м. Києва Челомбійсько Вікторія Юрїївна.

2. Провідний спеціаліст департаменту торгівельного маркетингу компанії «АВК» Яблочков Андрій Геннадійович.

3. Бізнес-тренер, автор лідерських програм Смирнов Єгор Валерійович.

4. Режисер Київського Палацу дітей та юнацтва Знакова Марина Віталіївна.

5. Методист по роботі з учнівським самоврядуванням Київського Палацу дітей та юнацтва Долгова Олександра Валеріївна.

6. Методист центру «Дозвілля» Київського Палацу дітей та юнацтва Неміровченко Світлана Анатоліївна.

7. Інформаційні партнери конкурсу

• Телеканали: «5-й канал», «СТБ», «СІП», «УТР», «Київ», «Інтер», «Гамма», «1+1».

• Друковані видання: «Газета по-Київськи», «Україна молода», «Молодь України», «Шкільна столиця».

• Радіокомпанії: «Промінь», «Культура».

8. Критерії оцінювання та вимоги до конкурсантів

• Журі виставляє оцінки учасникам за кожний етап. Максимальна оцінка — 6 балів.

• Журі оцінює:

— лідерські, організаційні та творчі здібності учасників;

— етичність викладення матеріалу та культуру мовлення;

— оригінальний творчий підхід до виконання конкурсних завдань;

— неухильне дотримання регламенту та умов конкурсу під час виступів та виконання завдань.

• Конкурс проводиться державною мовою.

9. Підбиття підсумків і нагородження

переможців та фіналістів конкурсу

Журі згідно з критеріями оцінювання за сумою балів у конкурсі визначає переможців та присуджує перше, друге та третє місце. Кожен фіналіст стає лауреатом міського конкурсу. Усі учасники **V** етапу конкурсу нагороджуються заохочувальними призами від організаторів конкурсу та дипломами Головного управління освіти й науки. Фіналісти міського конкурсу нагороджуються цінними подарунками від організаторів конкурсу та грамотами Головного управління освіти й науки.

Додаток 1

Анкета учасника міського конкурсу для старшокласників «Я — лідер!»

1. ПІБ.

2. Вік.

3. ЗНЗ, клас, район.

4. Контактні дані (телефон, e-mail).

5. Продовжте речення: «Лідер — це...»

6. Я хочу взяти участь у конкурсі «Я — лідер!», тому що... (не менше 3-х пунктів).

7. Яким я бачу себе через 10 років (не менше 3-х пунктів).

8. Що може заважати мені у досягненні успіху (не менше 3-х пунктів).

9. Що або хто може допомогти мені у досягненні цілей (не менше 3-х пунктів).

10. Яким чином, на мою думку, участь у конкурсі «Я — лідер!» може сприяти мені в досягненні особистого успіху (не менше 3-х пунктів).

11. «Моє життя склалося...» Яким я повинен стати та що повинен мати, аби стверджувати це (не менше 5-ти речень).

Додаток 2

Творча презентація «Візитна картка»

Мета:

- тренувати здібності до виявлення «Я—концепції» — реальної самоідентифікації лідера;
- розвивати здібності лідера, послідувати ідеї з різних сфер емпіричного та чуттєвого досвіду;
- тренувати такі лідерські якості, як рухомість мислення, навички ефективної комунікації;
- формувати вміння доступно та яскраво презентувати матеріал.

Ресурси: аркуш паперу формату А1, фломастери, ножиці, клейка стрічка, фарби, клей, велика кількість різноманітних журналів, плакатів, постерів, рекламних проспектів, газет.

Хід проведення: кожен учасник отримує аркуш паперу формату А1, складає його по вертикалі навпіл і вирізає отвір (через який можна просунути голову). На передній частині аркуша конкурсант повинні створити індивідуальний колаж, що розповість про його особисті якості як позитивні, так і, на його думку, негативні. На зворотному боці робиться колаж, який відтворює прагнення, бажання та мрії учасника. Колаж складається з текстів, малюнків, фотографій і може бути доповнений за потреби малюнками та написами, зробленими від руки.

По закінченню роботи всі учасники надіають на себе власні колажі та презентують їх членам журі та учасникам, супроводжуючи поясненнями.

Критерії оцінювання:

- лідерські, організаційні та творчі здібності учасників;
- етичність викладу матеріалу та культура мовлення;
- оригінальний творчий підхід до виконання конкурсних завдань;
- неухильне дотримання регламенту та умов конкурсу під час виступів та виконання завдань.

Додаток 3

Командна гра «Екстремальна ситуація»

Мета:

- відпрацьовувати навички поведінки під час проведення дискусії;
- набувати досвіду ведення полеміки;
- розвивати стратегічне мислення під час вирішення проблем;
- розвивати навички командної та індивідуальної роботи.

Тривалість проведення: 1 год 30 хв.

Ресурси: кожен учасник отримує від ведучого спеціальний бланк та ручку.

Мисливський ніж		
Кишеньковий ліхтарик		
Льотна карта місцевості		
Політиленовий плащ		
Магнітний компас		
Переносна газова плитка з балоном		
Мисливська рушниця з босапасом		
Парапют червоно-білого кольору		
Пачка солі		
Півтора літра води на кожного		
Визначник придатних до їжі тварин та рослин		
Сонячні окуляри на кожного		
Літр спирта на всіх		
Легке напівпальто на кожного		
Кишенькове люстерко		

Інструкція ведучого

З цього моменту усі ви — пасажери авіалайнера, що летів із Європи до Центральної Америки. Під час польоту над пустелею Сахара на борту літака несподівано спалахнула пожежа, двигуни відмовили й авіалайнер упав на землю. Ви дивом врятувалися, але ваше місцезнаходження незрозуміле. Відомо лише, що найближчий населений пункт знаходиться на відстані приблизно 300 км від вас. Під уламками

літака вам вдалося знайти п'ятнадцять предметів, які залишилися неушкодженими після катастрофи.

Ваше завдання: проранжувати ці предмети відповідно до їх значимості для вашого врятування. Для цього потрібно поставити цифру «1» біля найважливішого предмета, цифру «2» — біля другого за користністю і так далі, до п'ятнадцятого предмета, найменш важливого для вас. Заповнійте номерами першу колонку бланка. Кожен працює самостійно протягом 10 хвилин.

Після завершення індивідуального ранжування ведучий пропонує конкурсантам розбитися на пари і проранжувати ті самі предмети знову протягом 10 хвилин уже разом із партнером (при цьому номерами заповнюється другий стовпчик бланка зі списком предметів). Наступний етап завдання — загальногрупове обговорення з метою дійти загальної згоди стосовно порядку розташування предметів. Тривалість роботи: 30 хвилин.

Практично завжди виникає питання про «правильну» відповідь на проблему дискусії. Така відповідь дається ведучим, але із зауваженням, що це думка зарубіжних експертів, із якою учасники мають право не погодитися, але змушені враховувати важливість вибору стратегії спасіння для ранжування предметів: або рухатися пустелею до людей, або чекати допомоги від рятувальників.

Відповідь на варіант «Чекати рятувальників»

(на думку експертів, найкращий)

- Півтора літра води на кожного. (У пустелі необхідна для втамування страги.)
- Кишенькове люстерко. (Важливе для сигналізації повітряним рятувальникам.)
- Легке напівпальго для кожного. (Прикрис від спекотного сонця вдень і від прохолоди вночі.)
- Кишеньковий ліхтарик. (Також засіб для сигналізації льотчикам уночі.)
- Парашут червоно-білого кольору. (І засіб прикриття від сонця, і сигнал рятувальникам.)
- Мисливський ніж. (Зброя для здобуття продуктів харчування.)
- Поліетиленовий плащ. (Засіб для збору дощової води та роси.)
- Мисливська рушниця з босзапасами. (Можна використувувати для полювання та подання звукового сигналу.)
- Сонячні окуляри на кожного. (Допоможуть захистити очі від блиску, піску та сонячних променів.)

• Переносна газова плита з балоном. (Якщо чекати на допомогу, можна використати для приготування їжі.)

• Магнітний компас. (Неважливий, оскільки немає необхідності визначати напрямок руху.)

• Льотна карта місцевості. (Не потрібна, тому що немає необхідності визначити своє місцезнаходження.)

• Визначник придатних до їжі тварин та рослин. (У пустелі немає великої різноманітності тваринного та рослинного світу.)

• Літр спирта на всіх. (Можна використати як антисептик при будь-яких травмах. В інших випадках має невелику цінність, бо при внутрішньому вживанні може викликати зневоднення організму.)

• Пачка солі. (Значимості практично не має.)

Відповідь на варіант «Рухатися до людей»

• Півтора літра води на кожного. (В пустелі необхідна для втамування страги.)

• Пачка солі.

• Магнітний компас.

• Льотна карта місцевості.

• Легке напівпальго для кожного.

• Сонячні окуляри на кожного.

• Літр спирта на всіх.

• Кишеньковий ліхтарик.

• Поліетиленовий плащ.

• Мисливський ніж.

• Мисливська рушниця з босзапасами.

• Кишенькове люстерко.

• Визначник придатних до їжі тварин та рослин.

• Парашут червоно-білого кольору.

• Переносна газова плита з балоном.

Додаток 4

Рольова гра «PR-менеджмент»

Мета:

- засвоювати активний стиль спілкування й розвивати партнерські стосунки між учасниками;
- розвивати самостійність, творчий підхід до виконання завдань, лідерські навички у конкурсантів;

- сприяти формуванню навичок переконання, ораторської майстерності.

Ресурси: аркуші паперу формату А1 (ватман), маркери, олівці, кольорова тканина, елементарний театральний реквізит (перуки, капелюхи, краватки, стрічки, штучні квіти тощо).

Тривалість проведення: 60—90 хв.

Хід проведення

Учасники конкурсу розбиваються на пари за допомогою жеребкування. (*Ведучий пояснює завдання.*)

Ведучий. Уявіть собі, що кожен із вас — член закритого елітарного клубу. Звісно, ви знайомі з усіма його учасниками, довіряєте їм, вам добре разом. Раз на рік двері клубу відчиняються для всіх. У цей день ви можете спробувати ввести до кола членів клубу своїх друзів. Для цього вам слід підготуватися й дати своєму товаришу таку рекомендацію, щоб жоден із постійних членів клубу не зміг проголосувати проти прийому новачка. Це нелегко, але можливо.

Як практично буде проходити прийом? Ви розбилися на пари. Кожен із учасників кілька хвилин подумає і розповість партнеру про одну свою позитивну якість.

Якість ця може бути будь-якою, але значимою. У свою чергу, той, хто розповів про себе, слухає історію свого партнера про ту якість, яка виділяє його серед інших людей і дає змогу претендувати на вступ до клубу.

Тепер кожному з вас слід будь-яким чином представити свого товариша перед членами клубу.

Наприклад:

- інтерв'ю з героєм в теле- або радіостудії;
- малюнок, комікс або шарж із наступним театралізованим коментарем;
- інсценування, яке презентує особисті якості кандидата;
- коментар спортивного оглядача, репортаж із виставки, концерту, конкурсу;
- вірш, пісня.

Жанр рекламного виступу не регламентується, але обрана форма повинна якнайкраще відображати зміст виступу. Парам дається 30 хвилин на підготовку, після чого учасники презентують одне одного.

Журі оцінює:

- етичність викладення та культура мовлення;
- оригінальний творчий підхід до виконання завдання;

- володіння навичками таймменеджменту;
- лідерські, організаційні та творчі здібності учасників;
- ораторське мистецтво, переконливість, уміння відстоювати власну думку;
- відповідальність за результати;
- вміння знаходити прихильників.

Додаток 5

Ділова гра «Вернісаж лідерських ідей»

Учасники готують удома завдання з розробки та презентації нового проекту (соціального продукту, виробу, послуги), актуального для сучасних потреб суспільства, з метою залучення інвесторів (голосів глядачів, учасників та членів журі). Презентація може відбуватися в будь-якій формі (слайд-шоу, відеоролик, плакат, газета, буклет, творчий виступ тощо). До презентації може залучатися група підтримки (до п'яти осіб). Журі має право ставити запитання учасникам.

Виступи учасників проходять таким чином:

- кожен учасник отримує скриньку для збору голосів;
- кожен присутній отримує три різнокольорові фішки, за допомогою яких може голосувати;
- учасники (за жеребкуванням) презентують власний проект;
- по закінченню презентації відбувається голосування;
- перемагають 10 учасників, які отримали найбільшу кількість голосів.

Критерії оцінювання:

- актуальність, унікальність, креативність проєктів;
- повне розкриття суті проєкту;
- володіння навичками таймменеджменту;
- ораторське мистецтво, переконливість, уміння відстоювати власну думку;
- відповідальність за результати;
- уміння знаходити прихильників.

Після підбиття підсумків та визначення переможців конкурсу проходить церемонія нагородження фіналістів.

Додаток 6

Оргкомітет конкурсу

1. Перший заступник начальника Головного управління освіти й науки м. Києва Челомбійко Вікторія Юрїївна (за згодою).

2. Директор Київського Палацу дітей та юнацтва Сергій Леонідович Дахнов (за згодою).
3. Начальник департаменту торгівельного маркетингу компанії «АВК» Большов Олександрович.
4. Режисер Київського Палацу дітей та юнацтва Знакова Марина Віталіївна.
5. Методист по роботі з учнівським самоврядуванням Київського Палацу дітей та юнацтва Долгова Олександра Валеріївна.

Додаток 7

Журі конкурсу

1. Перший заступник начальника Головного управління освіти і науки м. Києва Челомб'яко Вікторія Юріївна (за згодою).
2. Провідний спеціаліст департаменту торгівельного маркетингу компанії «АВК» Яблочков Андрій Геннадійович.
3. Бізнес-тренер, автор лідерських програм Смирнов Єгор Валерійович.
4. Режисер Київського Палацу дітей та юнацтва Знакова Марина Віталіївна.
5. Методист по роботі з учнівським самоврядуванням Київського Палацу дітей та юнацтва Долгова Олександра Валеріївна.
6. Методист центру «Дозвілля» Київського Палацу дітей та юнацтва Неміровченко Світлана Анатоліївна.
7. Представник Київської міської ради старшокласників (за до-мовленістю).

РОЗДІЛ III ШКОЛА ЛІДЕРІВ: РОЗРОБКИ ТРЕНІНГІВ

ТРЕНІНГ «ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗБОРІВ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ»

Мета: ознайомлювати учасників із порядком проведення зборів учнівського самоврядування; формувати навички толерантного ставлення до інших, тактовність, наполегливість; розвивати організаторсько-управлінські здібності учасників.

Тривалість проведення: 140 хв.

Хід тренінгу

1. Вступ (5 хв)

Розміщення учасників. Оголошення теми й мети тренінгу.

2. Знайомство-очікування (5 хв)

Кожен учасник повинен дістати з кишені, пенала, гаманця, сумочки якусь річ і від її імені розповісти, чого хоче навчитися на тренінгу. Наприклад, починає тренер: «Я — олівець, мого господаря звали Олександр, він хоче результативно провести цей тренінг».

3. Прийняття правил (5 хв)

Формування правил для ефективної роботи тренінгу.

(Запис на плакаті або прийняття й доповнення наявних правил.)

4. Оцінка рівня знань і актуалізація проблеми (5 хв)

Вправа «Береги»

Після знайомства й оголошення теми тренінгу учасникам слід визначити свій рівень обізнаності у проблематиці. Учасники повинні написати своє ім'я на стикері й закріпити його між берегами (для цього слід приготувати плакат, на якому зображені береги річки: берег «знаю» і берег «не знаю»). Один берег символізує достатню обізнаність, інший — брак знань у кожного з учасників). Учасники, чий кораблик

знаходяться найближче до берега знань, діляться своїми знаннями та досвідом з іншими учасниками.

5. Інформаційне повідомлення «Збори організації учнівського самоврядування» (5 хв)

Збори організації учнівського самоврядування мають бути цікавими, насиченими, результативними.

Технологія проведення зборів передбачає: підготовчий етап, власне збори й ратифікацію рішень (*ратифікація* (лат. *ratificatio* від *ratius* — *ви-рішене, затверджений* + *facere* — *робити*) — *процес надання юридичної сили документу (наприклад, договору) шляхом затвердження його відповідним органом кожної зі сторін*).

Збори проводить Голова, обраний колективом, секретар веде протокол. Усі частини зборів повинні бути регламентовані, тобто обмежені в часі.

6. Мозковий штурм (20 хв)

Тренер пропонує учасникам скласти приблизний план підготовки та проведення зборів організації учнівського самоврядування. Наприклад:

Підготовка зборів

1. Повідомлення учасників про час, місце і програму зборів.
2. Підготовка залу.
3. Підготовка канцтоварів.
4. Документи (Статут, бюджет, план, порядок денний тощо).

Основна частина зборів

1. Процедура відкриття зборів (вчасно, наявність голови, секретаря, кворуму, порядок денний).
2. Короткі звіти відповідальних за певний напрям діяльності організації про стан справ.
3. Virішення питань, незавершених на попередніх зборах.
4. Нові завдання. Обговорення. Пропозиції.
5. Голосування і рішення.
6. Обговорення важливих питань, що не ввійшли до порядку денного.
7. Закінчення зборів. Вчасно і результативно.

Ратифікація рішень

1. Наявність протоколу.
2. Повідомлення шкільному колективу про ухвалені рішення та подальший план дій.

(По закінченню вправи учасники обмінюються варіантами плану підготовки зборів, обговорюють, враховують та додають необхідні деталі, як результат — напрацьовують спільний алгоритм плану.)

7. Вправа «Способи прийняття рішень» (10 хв)

Тренер роздає кожному учасникові аркуш паперу, на якому написані визначення способів ухвалення рішень та терміни, і пропонує поставити правильні терміни навпроти визначень.

Консенсус — спільний знаменник із різних рішень.

Компромiс — серединне рішення одного питання.

Голосування — приймається одне рішення з кількох, є відкритим і таємним.

8. Вправа «Протокол зборів» (15 хв)

Тренер дає учасникам визначення терміна «протокол». Наприклад: «Протокол зборів — це основний документ, який має силу закону, нумується і завіряється уповноваженими особами. Протокол важливіший за фотографії, хроніку і звіти».

Потім учасники об'єднуються в мікрогрупи (поділ на групи можливий за різними критеріями. Наприклад, за сторонами світу (північ — південь — захід — схід), часом доби (ранок — день — вечір — ніч), пори року, за циферблатом годинника тощо) та визначають головні, на їхню думку, складові протоколу.

Протокол зборів організації учнівського самоврядування

1. Коли відбулися збори?
2. Хто брав у них участь?
3. Хто вів збори?
4. Хто вів протокол?
5. Якою була тема зборів?
6. Які рішення було прийнято?
7. Підписи секретаря й голови.

Після обговорення результат оголошує спікер від кожної мікрогрупи. Запитання для обговорення: «Чи всі необхідні пункти були озвучені спікерами?», «Який із цих пунктів має бути найбільший за обсягом? Чому?».

9. Закріплення матеріалу «Перевірка старих протоколів» (20 хв)

Учасникам пропонується поділитися на мікрогрупи. Кожна з них отримує протокол попереднього складу організації учнівського самоврядування. Завдання групи: перевірити старі протоколи на помилки і проаналізувати, запропонувати свій варіант.

10. Вправа на відновлення уваги «Пересадка за інтересами» (5 хв)

Ведучий пропонує учасникам уважно слухати та виконувати запропоновані дії.

«Пересядьте ті...»:

- у кого карі очі;
- у кого гарний настрій;
- хто хоче працювати в селі;
- хто хоче працювати в металургії;
- хто хоче заробляти багато грошей;
- хто хоче працювати у школі;
- хто хоче отримати вищу освіту;
- хто цікавиться автомобілями;
- хто не хоче працювати;
- хто вважає себе лідером;
- хто бере професію, як у батьків;
- хто хоче бути керівником;
- хто хоче стати відомим та успішним;
- хто ще не визначився з вибором професії.

11. Розвиток практичних навичок (20 хв)

Рольова гра «Збори активу учнівського самоврядування»

Тренер пропонує учасникам провести короткотривалі збори на тему:

«Підготовка святкування ювілею школи».

Завдання учасників — оперативно розподілити ролі та сфери роботи, за які має відповідати кожен із учасників, тощо.

12. Підбиття підсумків та рефлексія (15 хв)

ТРЕНІНГ «ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ В УЧНІВСЬКОМУ САМОВРЯДУВАННІ»

Мета: ознайомлювати учасників із поняттям «Інтерактивні форми і методи роботи»; сприяти розвитку в підлітків навичок самопізнання, опрацювати використанні інтерактивних форм і методів роботи в лідерській діяльності.

Тривалість проведення: 120 хв.

Поняття для засвоєння: інтерактивні форми роботи в учнівському самоврядуванні, якості успішного лідера.

№ з/п	Зміст діяльності	Час, хв	Ресурсне забезпечення
1	Вступне слово. Презентація мети та завдань тренінгу	10	Плакат «Сьогодні на тренінгу»
2	Знайомство учасників. Вправа «Інтер'ю»	15	
3	Визначення очікувань учасників. Вправа «Два береги»	10	Плакат, стікери різних кольорів, фломастери
5	Мозковий штурм «Інтерактивні форми роботи в лідерстві»	20	Папір А4, фломастери
6	Вправа на активізацію «Веселий потяг»	5	
7	Вправа «Встигнути за 24 години»	20	Папір А4, фломастери
8	Вправа на активізацію «По колінках — ножнички»	5	
9	Вправа «Ярмарок якостей»	20	Папір А4, фломастери
10	Вправа «Рука» Підведення підсумків тренінгу	15	Папір А4, фломастери
Усього 120 хв			

Хід тренінгу

1. Вступне слово

Презентація мети та завдань тренінгу (10 хв)

Мета: ознайомлювати учасників із метою, завданнями тренінгу.

Ресурси: плакат «Сьогодні на тренінгу».

Хід проведення

Тренер звертає увагу учасників на плакат «Сьогодні на тренінгу», ознайомлює учасників із метою та основними завданнями тренінгу.

Інформаційне повідомлення «Інтерактивні методи і форми роботи»

Інтерактивний (*inter*) — *взаємний*, «*act*» — *діяти*) — означає взаємодія, перебувати в режимі бесіди, діалогу будь із ким. У процесі навчання інтерактивні методи зорієнтовані на ширшу взаємодію учнів не лише з учителем, а й одне з одним, на домінування активності учнів у процесі навчання.

Основні складові інтерактивних уроків — інтерактивні вправи та завдання, направлені на вивчення нового матеріалу, які виконують учні.

Інтерактивні методи роботи:

- творчі завдання;
- робота в малих групах;
- навчальні ігри (рольові, ділові, освітні);
- використання суспільних ресурсів (запрошення фахівців, екскурсії);
- соціальні проекти (змагання; шкільні газети та радіогазети; шкільне телебачення; виставки; вистави; тренінги; конкурси тощо);
- вивчення та закріплення нового матеріалу (інтерактивні лекції; робота з наочними матеріалами; «учень в ролі вчителя»);
- обговорення складних дискусійних питань та проблем (ток-шоу, дебати, симпозиуми).

2. Знайомство учасників

Вправа «Інтерв'ю» (15 хв)

Мета: ознайомлювати учасників, створювати умови для ефективної їх співпраці під час проведення тренінгу, створювати довірливу, доброзичливу атмосферу для його проведення, сприяти згуртованості групи.

Обладнання: фломастери, папір, фліпчарт.

Хід проведення

Тренер об'єднує учасників у пари та пропонує їм взяти одне в одного інтерв'ю. Запитання для інтерв'ю:

- ім'я;
 - чим актуальна для Вас проблема, яку ми будемо обговорювати на сьогоднішньому тренінгу?
- Упродовж 5 хв учасники в парах обмінюються інформацією. Далі кожна пара оперативно презентує отриману інформацію.
- Запитання для обговорення**
- Які думки виникали у Вас, коли Ви слухали інтерв'ю?
 - Чи дала Вам ця вправа змогу краще познайомитися одне з одним?

3. Визначення очікувань учасників

Вправа «Два береги» (10 хв)

Мета: визначати очікування учасників щодо тренінгу.

Обладнання: плакат «Два береги», блоки стікерів, фломастери.

Хід проведення

Тренер роздає всім присутнім стікери різного кольору та коментує плакат, закріплений на фліпчарті («Берег надії», «Берег здійснених мрій»). Він пояснює учасникам, що їм потрібно на стікерах відповісти на запитання: який результат я хочу отримати від участі в тренінгу?

Після цього тренер запрошує учасників стисло прокоментувати свої відповіді. Коли всі учасники висловляться, тренер пропонує їм приклеїти стікери у колонці плаката.

Потім над запитанням тренер пише маркером «очікування» і проводить обговорення вправи.

Запитання для обговорення

- Про що свідчать наші очікування?
- Чому так важливо на початку роботи їх визначити?

4. Мозковий штурм «Інтерактивні форми роботи в учнівському самоврядуванні» (20 хв)

Мета: визначати розуміння учасниками поняття «інтерактивні форми роботи», запропонувати найцікавіші з них до опрацювання.

Обладнання: папір А4, фломастери.

Хід проведення

Тренер об'єднує учасників у 4—5 груп за різноманітними ознаками. Потім пропонує кожній групі висловити якомога більше різних інтерактивних форм роботи в організації учнівського самоврядування і записати їх. По закінченню кожна група презентує результати своєї роботи.

Запитання для обговорення

- Які з запропонованих форм сподобалися учасникам найбільше?
- Чи важко було виконувати завдання? Чому?

5. Вправа на активізацію «Веселий потяг» (5 хв)

Мета: сприяти емоційному настрою учасників на групову роботу.

Хід проведення

Тренер обирає тих, хто хоче бути потягами. Група також може зробити свій вибір. Також обирається шлагбаум, семафор, вагони. Учасники стають одне за одним і кладуть руки на плечі попередньому гравцю. Всі вагончики заплющують очі. Лише в «потяга» очі розплющені. Він

«везе» всіх за собою. «Шлагбаум» може перекрити дорогу, «семафор» може зупинити потяг. Веселий потяг іде кілька разів за маршрутом. Тренер змінює ролі гравців.

Запитання для обговорення

- Що ви відчували?
- За яким потягом було легше йти? Чому?
- Коли було комфортніше — бути потягом чи вагончиком?

6. Вправа «Встигнути за 24 години» (20 хв)

Мета: розвивати креативне мислення учасників; сприяти розвитку організаторських здібностей.

Хід проведення

Етап 1. Тренер об'єднує учасників у 4—5 груп за різноманітними ознаками. Кожній групі пропонується скласти план проведення одного дня лідерського збору з метою згуртування колективу, виявлення творчих здібностей його членів, використовуючи інтерактивні форми роботи в учнівському самостворюванні.

Етап 2. Презентація результатів роботи групи, їх обговорення.

Запитання для обговорення

— Які лідерські якості необхідні для успішного виконання нашого завдання?

7. Вправа на активізацію «По колінках — ножнички» (5 хв)

Мета: активізувати учасників групи, створити невимушену атмосферу в групі.

Хід проведення

Тренер пропонує групі повторювати за ним рухи і слова:

- По колінках, ножнички,
По колінках, ножнички,
Маракаси, маракаси, піаніно!
Зайчики, зайчики,
Привітались, привітались,
Права нога, ліва нога,
Сіли, встали.*

Гра повторюється кілька разів, темп постійно прискорюється.

8. Вправа «Ярмарок якостей» (20 хв)

Мета: сприяти визначенню учасниками власних життєвих цінностей, орієнтирів, успіхів у лідерській діяльності.

Хід проведення

Тренер звертається до учасників із проханням уявити базар, на якому продають/купають незвичайні «речі»: активність, ініціативність, працездатність, самостійність, компетентність, уміння вести за собою, уміння володіти собою, уміння слухати, уміння переконувати, дружбелюбність тощо — лідерські якості, визначені учасниками. Ведучий виступає в ролі продавця, який обмінює одні якості на інші. Групам дається 5 хвилин на обговорення й вирішення, яких саме якостей не вистачає групі для успішної роботи. По черзі викликаються представники всіх груп. По закінченні — обговорення.

Запитання для обговорення

- Що ви відчували під час виконання вправи?
- Чи задоволені ви покупкою?
- Які емоції переважали?

9. Підбиття підсумків роботи тренінгу

Вправа «Рука» (15 хв)

Мета: систематизувати інформацію, отриману учасниками на тренінгу.

Обладнання: аркуші паперу формату А4, плакат із запитаннями, набір фломастерів.

Хід проведення

Кожен учасник отримує аркуш паперу, на якому обводить контур своєї руки. Тренер звертає увагу учасників на плакат і пропонує на кожному з пальців руки написати відповіді на запитання.

- Мізинець. Які вправи запам'яталися?
 - Безіменний. За рахунок чого ви наблизилися до досягнення особистої мети?
 - Середній. Які враження від роботи на тренінгу?
 - Вказівний. Як я зможу застосувати отриману інформацію на практиці?
 - Великий. Наскільки тема тренінгу була для мене важливою?
- Після завершення роботи тренер проводить обговорення у великому колі.

Тренер пропонує учасникам підійти до плаката «Два береги», знайти свої стікери й перемістити їх до малюнка «Берег здійснених мрій», якщо очікування, визначені на початку тренінгу, здійснилися.

ТРЕНІНГ «МОЯ РАЙОННА РАДА — НАЙДІЄВІША КОМАНДА ЛІДЕРІВ»

Учасники: члени районних рад учнівського самоврядування.

Обладнання: ватман — 5 аркушів, аркуші паперу А4 — 40 шт., кольорові олівці — 4 коробки, фарби акварельні — 4 коробки, пензлики акварельні, прості олівці, гумки, ножиці — 2 шт., шпильки англійські, уазка, товста міцна нитка завдовжки 10 м (мотузка).

Зонування приміщення

1. Стільці (за кількістю учасників), розташовані по замкнутому колу.
2. Два великі столи в різних кутах для групової роботи.

Мета тренінгу: допомагати в організації процесу формування команди районної ради старшокласників, яка ефективно працює.

Тривалість проведення: 170 хв.

Хід тренінгу

1. Введення в дію (5 хв)

Інформування учасників тренінгу про мету роботи в групі, про вимоги у тренінговій групі — «тут і тепер», обов'язковий виконання всіх завдань, повна відсутність критики. «Я думаю, по-моєму».

Інформування про роль команди. У сучасних умовах головним ресурсом ефективної діяльності будь-якої організації є корпус фахівців, лідерів-організаторів. Різно зростає роль особистостей, які здійснюють процес управління. Від їхнього досвіду, ділової активності, уміння взаємодіяти між собою і досягати соціально-значущого результату залежать успішність та перспективи розвитку будь-якого проекту.

Одним із найзатребуваніших особистих якостей, поряд із професіоналізмом, є здатність лідера діяти в команді. Ключовим чинником ефективної роботи команди є здатність кожного її члена «працювати на результат».

2. Знайомство (10 хв)

Мета: допомагати учасникам дізнатися одне про одного, скоротити дистанцію у спілкуванні, знизити відчуття напруженості завдяки долучення до ігрової ситуації «тут і тепер».

Самопрезентація учасників тренінгу: на аркуші паперу А4 (можна 1/2 аркуша) кожен учасник повинен написати своє ім'я і намалювати той образ, який розкриває його характер. Потім протягом 10 хвилин усі

Тренінг «Моя районна рада — найдієвіша команда лідерів»

ходять по залу і знайомляться. Можна ставити будь-які запитання. Усі учасники повинні познайомитися одне з одним.

Протягом наступних 5 хвилин учасники відповідають на запитання інших учасників, показують свої знання, вміння та навички, якими вони можуть поділитися з іншими та які можуть стати у пригоді в організації роботи команди.

3. Рольова гра «Я — найкраща кандидатура» (20 хв)

Зі складу учасників тренінгу обирається 12 осіб, яким пропонується розіграти ситуацію, описану на картці.

Ситуація 1

- Прийом на роботу: відкрита вакансія топ-менеджера на фабриці з виготовлення жувальної гумки. Учасники по черзі повинні переконати керівника, що саме вони просто необхідні на цьому робочому місці.

Ситуація 2

- Пропонується відрядження до Франції на фабрику з пошиття парашутів. Слід переконати керівника, що саме вас треба послати в це відрядження.

Ситуація 3

- Відомий олігарх хоче одружитися (бізнес-леді хоче вийти заміж). Варто переконати в неперевершеності власної кандидатури.

4. Рефлексія (10 хв)

(Учасники обмінюються своїми відчуттями та думками щодо роботи на тренінгу.)

5. Робота в колі «Невидима нитка» (10 хв)

Притча: «Колись на світі жив один дивовижний чоловік. У нього були довга сива борода і волосся, тому багато хто думав, що він старий і мудрий. Інші ж бачили пухляку з блиск його очей і казали, що він молодий. Ця людина вміла те, чого не вміли інші. Люди називали його мудрецем. Ніхто не знав, звідки він прийшов, але говорили, що раніше він був звичайною людиною, таким, як усі. Змінювалися покоління, але мудрець постійно жив серед людей. І вони відчували себе під його захистом.

І ось настав день, коли мудрець вирушив у дорогу. Він обійшов усю Землю і здивувався, наскільки різними були люди, їхні характери, звички, бажання і прагнення. «Як непросто всім уживатися одне з одним! — думав мудрець. «Що б такого для них зробити?» — розмірковував він. І тоді мудрець сплів найтоншу дову нитку. Задумав він обійти добрих серцем людей і пов'язати їх цієї ниткою.

«Дійсно, нитка ця була унікальна. Гладка й тонка, вона була зовсім непомітна для людини, але, незважаючи на це, впливала на її взаємини з іншими людьми. Ті, кому мудрець передав чудову нитку, стали добрішими, спокійнішими, більш терплячими. Вони почали уважніше ставитися одне до одного, прагнули зрозуміти думки й почуття ближнього. Іноді вони сперечалися, але, о диво, нитка натягалася, проте не рвалася. Іноді вони сварилися і нитка розривалася, але після примирення обірвані кінці нитки зв'язувалися знову. Лише вузлик нагадував про минулі сварки.

Що зробили люди з подарунком мудреця? Хтось обайливо беріг, передаючи тасмицю з покоління в покоління. Хтось, не відчувачи присутності нитки, залишав на ній безліч вузликів, та й характер його поступово змінювався і ставав «вузлуватим». Але головне, у кожного він з'явився здатність протязувати невидимі нитки до тих, кого він вважав близькими та друзями, соратниками й партнерами».

Тренер. Якщо у кожного члена команди буде в руках нитка, вона утворить замкнене коло.

Дорогі друзі! Зараз ви відчуваєте у своїх руках чудесну нитку, подарунок мудреця. Яка вона на дотик? Гладка, шовкова, тонка, прохолодна... Давайте перевіримо, що може статися, якщо кожен потягне її на себе... Вона натягнеться і стане різати руки. Такі відносини називають натягнутими... А якщо хтось потягне нитку на себе, а хтось не зробить цього... Що буде, спробуймо... Рівновага кола порушується. Хтось виявляється в більш стійкому положенні, а хтось у зовсім нестійкому... В таких ситуаціях кажуть «він тягне ковдру на себе»...

Різні експерименти можна проводити з цією ниткою. Власне, багато людей присвячують цьому ціле життя. Натягнуть, розірвуть, зав'яжуть вузол, одягнуть на шию або взагалі відшукануть... У нашій команді це неприпустимо.

Давайте зараз знайдемо таке положення і натяг нитки, яке буде найзручнішим для всіх, і запам'ятаємо цей стан кожного клітинкою нашого тіла. Дакуємо!

(Гра закінчена, на час обговорення нитку можна покласти в коло, потім змотати і прибрати. Нитку можна зберігати серед цінних речей і татісманіє команди як символ зв'язку між її членами.)

Рефлексія (10 хв)

Головне запитання для обговорення: «Чого ця гра може навчити команду?» Відповіді всіх членів команди бажано записувати на фліп-чарті, цей матеріал можна використовувати при формуванні цінностей команди (це ваш наступний крок).

6. Робота в підгрупах «Групове малювання» (15 хв)

Учасники діляться на дві підгрупи (шикуються по росту, кольору волосся, кольору очей, одягу, за віком, номером будинку тощо, потім розсаховуються на першій-другій). Кожна підгрупа отримує аркуш ватману, набір олівців, фарб і починає виконувати груповий малюнок. Причому через кожні три хвилини члени команди по колу міняються місцями і кожен продовжує малювати малюнок попереднього учасника. Робота триває протягом 15 хвилин.

Примітки: не робити уточнень. Сказати: «Ось лист. На ньому одночасно працюють усі члени групи. Малюєте, що хочете і чим хочете. За мою команду всі міняєтеся місцями. Почали роботу».

7. Рефлексія, обговорення вражень та результатів гри (5 хв)

8. Робота в підгрупах «Безлюдний острів» (20 хв)

Кожна підгрупа отримує завдання: уявіть, що сталася катастрофа й корабель, на якому ви плули, потонув. І ось ви потрапили на безлюдний острів із мінімальним набором необхідного, що було в рятувальній вітрильній шлюпці. З продуктів у вас є лише ті, які ви встигли взяти з собою. Крім того, у вас є те, що встиг взяти з корабля кожен із членів вашої команди після оголошення тривоги. На кожному острові слід організувати життя групи та оформити презентацію цього життя на аркуші ватману. Через 20 хвилин — захист плакатів.

Захист презентацій (15 хв)

Обговорення вражень та результатів гри (10 хв)

9. Загальногрупова робота «Портрет нашої команди» (20 хв)

Члени команд розповідають одне про одного. Всі разом роблять спільний плакат — презентацію всієї команди.

10. Презентація команди (10 хв)

11. Завершальна рефлексія (10 хв)

Що відчуваєте у цей момент? Що нового дізналися? Що дізналися у себе? Про інших? Які навички сформувалися? Що змінилося у вас самих, в оточенні? Чи здійснилися ваші очікування від тренінгу?

ТРЕНІНГ «ОСНОВИ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ»

Обладнання: ватман — 5 аркушів, аркуші паперу А4 — 40 шт., фломастери — 4 коробки, прості олівці, гумки, ножиці — 2 шт.
Зонування приміщення

1. Стільці (за кількістю учасників), розташовані по замкнутому колу.
2. Два великі столи в різних кутах для групової роботи.

Мета тренінгу: ознайомлювати учасників із основами проектного менеджменту, з особливостями соціального проектування в діяльності громадської організації.

Тривалість проведення: 60 хв.

Хід тренінгу

1. Вітання учасників тренінгу. Оголошення мети зустрічі (5 хв)

2. **Вправа на відчуття групи «Майстер» (10 хв)**

Підготовка: відсуньте столи та стільці в бік і звільніть місце для гри. Вправа проводиться за таким алгоритмом:

1. Члени групи розходяться по ігровій залі. Кожен учасник із заплученими очима вирушає на пошуки Майстра, проте спочатку ніхто не знає, хто з них є Майстром.
2. Ведучий стоїть із розплющеними очима і стежить за безпекою учасників.

3. Усі члени групи заплучують очі й починають рух по кімнаті. Через хвилину ведучий кладе одному з учасників руку на плече, не говорячи при цьому ні слова. Таким чином він вибирає Майстра. Майстер знає, що всі його шукають. У нього є певні привілеї: під час гри він може мовчати та розплющити очі.

4. Всі учасники ходять із заплученими очима, тримаючи руки перед собою долоньями назовні.

5. Коли два гравці зустрічаються, вони запитують одне одного: «Майстер?». Вони знають, що Майстер мовчить. Тому коли якийсь гравець зустрічає Майстра і ставить запитання, Майстер не відповідає. Гравець, який виявив Майстра, може розплющити очі, покласти Майстру руку на плече і йти за ним. Наступний, хто знайшов Майстра, в свою чергу розплющує очі і присиднується до них. І так далі. Всі учні, які йдуть за Майстром, також повинні мовчати.

6. Через певний час за Майстром йде багато учасників. Кожен учасник кладе руку на плече іншого учасника, який стоїть перед ним. Гра закінчується, коли всі опиняться в одному ланцюжку.

3. Розкриття теми тренінгу. Інформаційне повідомлення (10 хв)

Проекти мають величезне значення в житті людей. Так, дослідник Трлленберг Вілфрід пише: «Розвиток цивілізації неможливо уявити без успішної реалізації певних проектів. Від багатьох історичних проектів залишилися лише імена їхніх авторів і творців та згадки у підручниках з історії. Про більшість історичних проектів нині забули (прекрасні архітектурні творіння Антики — чудеса світу). Інші проекти стали культурною цінністю світового співтовариства і внесені до спеціального списку ЮНЕСКО. А деякі результати проектів XIX ст. ми використовуємо донині.

Наприклад, щоб дізнатися, хто побудував перший локомотив в Англії, потрібно зазирнути в енциклопедію. У XIX ст. будівництво кожної приватної залізниці вимагало унікального проекту. Всі проекти приватних залізниць відрізнялися один від одного. У 1846 р. в Англії існувало 200 різноманітних залізничних товариств. Основні форми проектної організації були обгрунтовані в той час у США у зв'язку з будівництвом трансконтинентальних залізниць. За останніх 100 років проекти і проектний менеджмент стали складовою частиною суспільного прогресу. Проекти мали різноманітний вплив на життя людей. Одні страждали (від наслідків військових походів), інші — були задоволені (досягнутими результатами та винагородами за успішну реалізацію проекту), а хтось не помігив їх зовсім (проекти часто впливали лише на певне коло людей).

Історичні проекти

Будівельні проекти:

- Ноїв ковчег;
- піраміди у Єгипті та Мексиці;
- Велика Китайська стіна;
- історичні замки дворянства.

Військові проекти:

- війни старого Риму;
- походи хрестоносців.

Технічні проекти:

- прокладання залізниць в Америці;
- спорудження Ейфелевої вежі в Парижі;

— будівництво мостів через великі ріки.

Нині, залежно від мети, фінансування, обсягу, національного й міжнародного значення проєкти можна поділити на *чотири групи*: особисті, державні, підприємницькі, міжнародні.

Проєкт — це план, задум (організації, влаштування, заснування будь-чого).

Слово «проєкт» у перекладі з латинської означає «кинутий уперед», тобто проєкт — це план на майбутнє.

Під проєктом мається на увазі опис або детальний план майбутньої діяльності, спрямованої на досягнення певного результату або мети. Це може бути створення унікального продукту чи послуги, яке обмежене певними ресурсами і має певний ризик. Підготовка проєкту називається проєктуванням.

Проєкт — це приблизні дії, які будуть здійснені у напрямі теми проєкту. Проєкт може існувати в будь-якій сфері діяльності людини.

Проєктний менеджмент (*to manage — керувати*) — це процес планування, організації, приведення в дію та контроль певного проєкту з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань проєкту.

Однією з основних відмінностей громадської організації від державних є те, що вона сама повинна знаходити ресурси для забезпечення своєї життєдіяльності.

Будь-яка діяльність людини складається з трьох компонентів:

- діяльність триває у часі;
- діяльність потребує витрати фізичних і розумових сил;
- діяльність як цілеспрямований процес щодо створення очікуваного результату.

Проєктна діяльність відрізняється від «звичайної» тим, що поставлена мета відрізняється від уже знайомої з колишньої діяльності.

Ціль визначають, її потрібно досягти, дотримуючись лімітів (тобто обмежень) у часі, затратах сил і невідомим заздалегідь шляхом.

Мета досягається за допомогою ресурсів.

Ресурс — це джерело, арсенал засобів і можливостей, до яких можна за потреби звертатися для виконання будь-якого завдання або здійснення певних дій. До ресурсів належить все, що можна використати для задоволення певної потреби або вирішення проблеми.

Ресурси бувають: інформаційні, інтелектуальні, матеріальні, людські.

Ресурси розглядають із погляду їхньої природи, джерел і користності.

Ресурси можуть бути:

- внутрішніми або зовнішніми;
- офіційними (формальними) або неофіційними (неформальними);
- реальними або потенційними;
- керованими й малокерованими.

Слід володіти спеціальними знаннями й навичками, щоб знайти необхідні ресурси та довести їх до тих, хто цього потребує, допомогти оптимально їх застосувати.

Фандрайзинг — залучення ресурсів, які можна отримати безкоштовно.

Способи фандрайзингу:

1. Збір грошей (збір приватних пожертв, аукціони, публічні благодійні акції).
2. Залучення волонтерів (до проведення спеціальних заходів, роботи організації).
3. Отримання фінансування (на проведення певних заходів, реалізацію програм, проєктів) від державних структур, комерційних організацій, спеціальних фондів.

Для того щоб збільшити можливість фінансової підтримки своєї роботи, варто оформити свої ідеї у формі заявки/проєкту та звернутися до донорів.

Донорами можуть бути державні структури різних країн, міжнародні організації, приватні благодійні фонди, комерційні структури, релігійні, наукові та інші громадські некомерційні організації, а також приватні особи.

Державні донори — установи, які отримують фінансування з бюджету своєї країни. Наприклад, місцева адміністрація, управління освіти, управління соціального захисту, міністерства та відомства тощо.

Напіприватні донори — громадські організації, які отримують кошти від державних донорів і розподіляють їх між організаціями-заявниками.

Приватні донори — це фонди, приватні некомерційні організації, які отримують кошти від приватних громадян (пожертвування), або корпорації (комерційні фірми), а також приватні особи.

Членські внески — особи, які активно залучені до роботи організації, роблять внески до загального фонду.

Збір пожертвувань від приватних осіб і організацій. Він може бути цільовим — направленим на здійснення конкретного заходу, кампанії, акції або на потреби організації в цілому.

Державне фінансування — отримання фінансування від держави в рамках певної програми, наприклад, наукові проекти.

Організація платних благодійних заходів, наприклад, благодійні аукціони.

4. Вправа «Ресурси для нашого проекту» (10 хв)

Ведучі ділять учасників на 5—6 команд за зовнішньою ознакою (зріст, дата народження, колір очей, волосся, одягу тощо). Кожна з команд отримує картку з назвою тематичного проекту (екологічного, благодійного, культурологічного тощо). Протягом 7 хвилин кожна команда повинна скласти список потенційних «донорів» свого проекту. Спікер від кожної команди презентує результати роботи (1 хв).

5. Інформаційне повідомлення «SMART-аналіз» (5 хв):

S «Specific» — конкретний;

M «Measurable» — вимірний;

A «Agreed» — досяжний;

R «Realistic» — насущний;

T «Time-related» — час.

S — Мета повинна бути конкретно, чітко сформульованою, зрозумілою всім учасникам проекту.

Після постановки мети попросіть учасників проекту пояснити те, що від них вимагається, або опишіть самі. Всі учасники повинні абсолютно правильно зрозуміти мету й завдання.

M — Мета повинна бути вимірною. Подумайте про те, в чому буде вимірюватися результат роботи. Це важливо для визначення того, чи була вона взагалі виконана. Крім того, це непоганою мотивацією для руху вперед як під час роботи, так і по її завершенню.

A — Мета має бути «узгоджена». Тобто всі учасники повинні бути згодні з результатом проекту і шляхом, яким цей результат досягається. Якщо людина не вірить в успішність проекту, не згодна з ним, у неї з'являється стимул до невдачі задля доведення своєї правоти. Нерозумно ставити завдання, повністю ігноруючи думки учасників проекту. Обговоріть спірні моменти і прийдіть до спільної думки. Це істотно підвищить шанси на успіх.

R — Реалістичність. Результат повинен бути реалістичний з урахуванням труднощів, із якими ви можете зіткнутися, ваших ресурсів (фінансових, часових тощо).

T — Результат повинен бути узгоджений за часом. Якщо ви ставите собі або комусь іншому конкретну мету, але не обговорюєте термін, у якій вона повинна бути досягнута, ви витрачаєте час і зусилля даремно.

Складові проекту:

— назва проекту (повинна бути короткою, одним реченням);

— повна назва організації-виконавця, контактні дані;

— опис проблеми (актуальність проекту);

— мета та завдання проекту;

— учасники та виконавці проекту;

— регіон, де відбуватиметься робота за проектом;

— термін виконання;

— загальна вартість (або необхідні ресурси) проекту;

— шляхи реалізації (методи виконання) проекту.

Резюме — коротке (не більше сторінки) викладення проекту, що повторює усі частини повної заявки. Воно повинне бути дуже чітким і конкретним. Анотацію рекомендується писати на завершення, коли інші розділи вже написані. Це допоможе охарактеризувати проект із максимальною точністю.

Критерії оцінки анотації:

— анотація дає чіткий і короткий опис проекту (від 1 абзацу до 1 сторінки);

— містить принаймні одне речення про заявника і його попередні досягнення;

— містить принаймні одне речення з описом проблеми;

— містить хоча б одне речення про мету і завдання проекту;

— містить принаймні одне речення про методи і ресурси;

— зазначає повну вартість проекту.

Опис проекту (вимоги)

1. Опис проблеми. Опис проблеми повинен не відображати внутрішні потреби організації (брак ресурсів в організації не є проблемою), а описувати проблему в житті суспільства. Добре, якщо в описі використовуються статистичні відомості, цитати документів, вислови представників влади. Проте двох джерел буде достатньо.

2. Мета й завдання. Під метою мається на увазі твердження загальноного типу про кінцевий результат реалізації програми, проекту, реформи (в подальшому — діяльності). Її основна роль у тому, щоб звернути увагу на *тих* проблеми, з якою має справу проект.

На відміну від мети, завдання — це чіткі й такі, що піддаються вимірюванню, можливі зміни ситуації, які відбудуться в результаті

ТРЕНІНГ «УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ В КОМАНДІ»

Мета: формувати у старшокласників уміння працювати в команді, брати на себе відповідальність за прийняті рішення, вчитися знаходити компроміс та враховувати інтереси інших членів команди, працювати на результат.

Тривалість проведення: 60 хв.

Хід тренінгу

1. Вправа «Геометрична фігура» (10 хв)

Учасникам тренінгу пропонується вибрати одну з геометричних фігур, із якою вони себе ідентифікують або яка їм найбільше подобається (коло, зигзаг, трикутник, прямокутник, квадрат) та утворити її з груп за обраного фігуру. Після того як всі учасники поділилися на групи (за геометричною ознакою), тренер зачитує характеристики кожної з фігур.

Квадрат

Працьовитість, старанність, потреба доводити справу до кінця, завзятість, що дає змогу домогтися завершення роботи, — ось чим відрізняються істинні Квадрати. Витривалість, терпіння у методичність зазвичай роблять Квадрата висококласним фахівцем у своїй галузі. Квадрат любить раз і назавжди заведений порядок: усе має бути на своєму місці і відбуватися у свій час. Ідеал Квадрата — розплановане, передбачене життя, йому не до душі «сюрпризи» та зміни у звичному перебігу подій.

Прямокутник

Тимчасова форма особистості, яка може бути притаманна іншим стійким фігурам у певні періоди життя. Це люди, незадоволені тим способом життя, який вони ведуть зараз, і тому зайняті пошуками кращого. Тому провідні якості прямокутника — допитливість, живий інтерес до всього, що відбувається, і сміливість. Вони відкриті для нових ідей, цінностей, способів мислення і життя, легко засвоюють все нове.

Трикутник

Ця форма символізує лідерство. Найхарактерніша особливість істинного Трикутника — здатність концентруватися на головній меті. Трикутники — енергійні, нестримні, сильні особистості, які ставлять ясні цілі і зазвичай досягають їх. Вони честюлюбні і прагматичні, вміють показати керівництву значимість власної роботи та роботи своїх

реалізації програми. Завдання мають бути максимально чіткими й містити кількісні дані про корисність проекту.

Завдання не є процесом, це швидше кінцевий результат, це визначення стану справ, можливе покращення ситуації, якого ми сподіваємося досягнути по завершенні діяльності. Яка різниця між теперішнім станом справ і тим, що буде в майбутньому? Досягнення змін і стане завданнями вашої діяльності.

Практичні поради

При визначенні *завдань* уникай- Використовуйте слова, які те слів, які показують процес: означають завершення:

- підтримати;
- полішити;
- підсилити;
- сприяти;
- координувати;
- перебудувувати
- підготувати;
- розподілити;
- зменшити;
- збільшити;
- організувати;
- виготовити;
- встановити

6. Вправа «Дерево проєктів» (10 хв)

Ведучий розподіляє учасників на 5—6 команд. Потім малює на філіп-чарті велике дерево. *Пояснення:* «Це — дерево проєктів нашої районної ради. Поки що воно голе, не прикрите листям, має лише гілки, тобто напраями нашої роботи. Ваше завдання — використовувачи інформацію, здобуту сьогодні під час вашої роботи, створити унікальний проєкт, який ми як представники районної ради старшокласників зможемо реалізувати, тобто оздобити наше "дерево проєктів" листям».

Кожна команда отримує картку з описом актуальної для старшокласників проблеми, що потребує вирішення (наприклад, «Активізація діяльності учнівського самоврядування у школі», «Залучення школярів до участі у процесі енергозбереження в навчальному закладі», «Привертання уваги місцевої громади до екологічного стану мікрорайону» тощо). За 25 хвилин кожна команда повинна розробити унікальний проєкт щодо вирішення проблеми та презентувати його учасникам тренінгу.

Після презентації відбувається загальне обговорення — чи відповідають запропоновані проєкти вимогам щодо складання та оформлення.

7. Підбиття підсумків тренінгу, обговорення результатів (5 хв)

підлеглих. Сильна потреба бути правим і управляти положенням справ робить Трикутника особистістю, яка постійно змагається, конкурує з іншими.

Коло

Найдоброчливіша з п'яти фігур. Вона володіє високою чутливістю, розвиненою емпатією — здатністю співпереживати, співчувати, емоційно відгукуватися на стан іншої людини. Коло відчуває чужу радість і чужий біль як свої власні. Воно шасливе тоді, коли всі ладнають одне з одним. Тому коли у Коло виникає з кимось конфлікт, наймовірніше, що воно поступиться першим. Ця фігура прагне знайти спільне навіть у протилежних поглядах.

Зигзаг

Фігура, що символізує творчість. Комбінування абсолютно різних, несхожих ідей і створення на цій основі чогось нового, оригінального — ось що подобається Зигзагам. Вони ніколи не задовольняються способами, за допомогою яких речі робляться у цей момент або робилися в минулому. Зигзаг — найзахопленіший, найемоційніший з усіх п'яти фігур. Коли у нього з'являється нова й цікава думка, він готовий розповісти її всьому світу! Зигзаги — невтомні проповідники своїх ідей, здатні захопити ними багатьох.

Після оголошення всіх характеристик учасники тренінгу діляться враженнями, погоджуються (або не погоджуються) з тими особистісними ознаками, які притаманні кожному з тих, хто обрав певну геометричну фігуру.

(Ведучий тренінгу має поступово підвести учасників до думки, що кожна з фігур по-своєму особлива і кожній із них належать якості, відсутні в інших. Таким чином, у кожній успішній команді повинен бути присутній кожен психологічний тип особистості. Так само в команді будуть присутні учасники, які виконуватимуть різні ролі (лідера, виконавця, миротворця, генератора ідей).

2. Вправа «Грінніс» (10 хв)

Вправа допоможе створити доброзичливу атмосферу в групі, сформувати навички ефективного співпраці, розподілитися на мікрогрупи для подальшої роботи.

Тренер пропонує учасникам швидко та мовчки об'єднуватися в мікрогрупи за умовами, які він буде оголошувати. Розподіл на групи проводиться за зовнішніми ознаками учасників, наприклад, за кольорами одягу. Ті, у кого переважає зелений колір, отримують назву

«зелених». Можуть з'явитися «червоні» й «білі». Ті, хто не потрапив до жодної з категорій, утворюють, наприклад, «команду строкачків».

(Порада: уникати створення «співдружності темних сил», навіть якщо багато учасників одягнені в чорний колір, щоб на дитей не «повісити якорі». Критеріями виділення груп можуть бути не лише кольори одягу, а й інші зовнішні ознаки, такі як наявність прикрас або годиночників; светри або футболки; колір волосся; колір очей тощо.)

3. Вправа «Землетрус» (25 хв)

Для виконання вправи мікрогрупи залишаються по різних кутах приміщення, щоб не заважати одне одному. Кожен учасник отримує ручку (фломастер) та аркуш паперу з таблицею, яку заповнить самостійно. Інструкція дається кожній групі.

«Уявіть собі, що ваша група опинилася в зоні землетрусу. Приміщення, де ви перебуваємо зараз, становить реальну загрозу для життя — стеля може обвалитися в будь-який момент. Що роблять у таких обставинах? На жаль, люди часто починають панікувати, вдаються до істерики, всі одночасно намагаються прориватися до виходу і тим самим гублять себе та інших.

Вам потрібно прийняти рішення про те, хто і в якій послідовності буде виходити з кімнати. При цьому слід пам'ятати, що шанси першої людини залишитися в живих становлять майже 100%, адже у неї достатньо часу, щоб спокійно, але швидко вийти з будівлі і перейти в безпечне місце. Шанси другої людини вже трохи менші, тому що час минає і загроза зростає. У третьої по черзі людини шанс зменшується ще на якийсь відсоток тощо.

Ви прекрасно розумієте, що в людини, яка буде останньою в цій черзі, шансів практично немає: швидше за все, вона загине під руїнами. Тож ідеться про життя і смерть. Вам потрібно прийняти за дуже обмежений час відповідальне рішення: встановити черговість виходу з цього приміщення, стеля якого може з хвилини на хвилину обвалитися.

Але спочатку таке рішення кожен повинен прийняти самостійно. Для цього вам потрібно взяти аркуш паперу, записати імена всіх членів групи, а потім із правого боку поруч із кожним поставити порядковий номер, що відповідає черговості виходу цієї людини з приміщення, міркуючи приблизно так: «Першим повинен виходити Георг, тому що він наймолодший із нас, другою піде Настя, тому що...»

Приймаючи рішення, майте на увазі, що ви повинні визначити чергу для всіх членів групи до останньої людини.

Коли ви приймете індивідуальне рішення, потрібно зібратися в коло і розпочати роботу над прийняттям групового рішення, пам'ятаючи, що воно буде ухвалено, якщо за нього проголосують усі члени групи без винятку. Час, який є у розпорядженні групи, невідомий. Коли впаде степа — важко сказати, може, за п'ять хвилин, а може — за хвилину. Головне — залишитися в живих.

Якщо ви не зможете домовитися, ви загинете всі. Евакуація почнеться лише після того, як кожен буде знати свою чергу, тобто після ухвалення рішень по кожному члену групи».

Зазвичай відводиться 20—25 хвилин на гру, але час можна збільшити або скоротити до 17—18 хвилин. Якщо група змогла прийняти всі рішення при 100 % голосуванні, слід привітати учасників із благополучним завершенням і попросити їх проаналізувати, що допомогло успішно подолати таку критичну ситуацію. Якщо група не змогла прийняти рішення по кожній людині за відведений час, то ведучий оголошує, що завдання не виконане, і просить проаналізувати причини, які призвели до цього.

Застосування для обговорення

- Що заважало у прийнятті рішення? З якими труднощами зіткнулися при прийнятті групового рішення?
- Чому зазнали невдачі?
- Що допомогало прийняти групове рішення?
- Після обговорення запитань зачитуються результати поділу по групах і пояснюється причина певних невдач учасників.

4. Вправа «Анкета успішної роботи» (15 хв)

Учасникам пропонується оцінити свою участь та участь інших учасників у групі, а також проаналізувати, порівняти свою оцінку з оцінкою інших.

Анкета для учасників групи

Прізвище _____ . Ім'я _____.

Нижче перераховано кілька принципів роботи учасника групи. Оцініть відповідності цих принципів для себе й кожного члена групи (передаючи листки по колу) за п'ятибальною шкалою:

- 5 — відповідає значною мірою;
- 4 — відповідає досить часто;
- 3 — важко сказати;
- 2 — відповідає невеликою мірою;

1 — не відповідає зовсім принципу.

Принципи роботи в групі	Я	Група про мене
Під час обговорення активний, висловлює свою думку		
Уважно вислуховує кожного		
Заохочує участь інших, демонструє розуміння чужих думок		
Орієнтований на вирішення завдання, направляє групу до її цілі, виявляючи відхилення від курсу		
Критикує думку, а не людину		
Є посередником при розходженні думок		
Говорить коротко, щиро час		
Підтовхує, спонукає групу до прийняття рішення		
Намагається аргументувати свою думку		
Поступається в чомусь своєю думкою, узгоджуючи її з думкою інших, для завершення групової згоди		

Після заповнення анкет відбувається обговорення відповідності власних оцінок учасників з оцінками членів групи.

Учні висловлюють свої думки, відчуття, що сподобалося, що викликало труднощі та нерозуміння, що корисного дізналися, де можна буде застосувати отримані знання.

5. Підбиття підсумків тренінгу

ТРЕНІНГ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Мета: формувати в учасників установку на толерантну поведінку.
Завдання:

- познайомити учасників із поняттям «толерантність»;
- розкрити характеристики толерантної та нетолерантної людини;
- порівняти способи поведінки прийнятті і неприйнятті інших людей;
- навчити аналізувати ситуацію з позиції іншої людини;
- виховати толерантне ставлення до особливостей людей;
- розвинути навички рефлексії;
- розвинути здатність усвідомлювати свої почуття;
- розвинути навички саморегуляції;
- розвинути комунікативні навички.

Матеріали й обладнання: паперові обручі з написами різних соціальних ролей, клубок ниток.

Структура заняття

1. Перший етап — організаційний: створення психологічної ком-фортності у групі, знайомство учасників одне з одним і з психологом.
2. Другий етап — формулювання теми заняття, основних цілей.
3. Третій етап — ігровий: система вправ.
4. Заключна частина: рефлексія заняття.

Тривалість проведення: 70 хв.

Хід тренінгу

1. Вправа-вітання «Про мене важливо знати» (10 хв)

Мета: знайомити учасників, створювати позитивну атмосферу.

Тренер пропонує учасникам привітатися за такою схемою: «Мене звати... про мене важливо знати».

Після привітання тренер робить акцент на важливості називати людей по іменам (одне з відомих правил спілкування).

2. Інформаційне повідомлення. Що таке толерантність? (5 хв)

Тренер знайомить учасників із темою тренінгу — толерантність. Що це таке? Це якість людини, яка містить: повагу до інших людей, їхнього права бути не такими, як ми; визнання рівності всіх людей на Землі; визнання того, що можуть існувати різні думки й погляди.

Ми сказали, що толерантність містить визнання права людей бути іншими. А чим люди можуть відрізнятися одне від одного? (*Відповіді:*

мовою, релігією, традиціями, віком, статтю, інтересами, вподобаннями, думками, кольором шкіри, зовнішнім виглядом.)

3. Вправа «Лінійка» (5 хв)

Мета: усвідомлювати характеристики толерантної та нетолерантної людини.

Тренер. Перевіримо, чи зрозуміли ви, що таке толерантність. Уздовж правої стіни станьте ті, хто вважає, що для толерантної людини характеро «неприйнятті, відкидання інших; уявлення про те, що ти, твоя країна, твої традиції кращі за інших». З іншого боку — ті, хто вважає, що для толерантної людини властиво абсолютноне прийняття думки інших, відмова від власної думки, своїх традицій.

Ви можете зайняти і проміжну позицію, ближче до того чи іншого полюсу. (*Учасники розташовуються згідно зі своїм рішенням, далі проводиться опитування окремих учнів про причину їхнього вибору.*)

Праві виявилися ті, хто зайняв проміжне положення. Воно означає, що толерантна людина може мати й відстоювати власну думку, але водночас із повагою ставитися до думки інших.

А як поводить себе нетолерантна людина? Вона дозволяє собі: образи, глузування, упередження.

Позицію людини стосовно іншого можна відобразити у таких варіантах:

«Я хороший — ти поганий»;

«Я поганий — ти хороший»;

«Я поганий — ти поганий»;

«Я хороший — ти хороший».

Останній варіант відображає позицію толерантної людини. Тобто перший крок до розвитку толерантності — повага до себе, своєї країни, своїх традицій.

4. Вправа на невербальну підтримку (10 хв)

Мета: розвивати найкращі якості дітей — формувати бажання допомогти ближньому, готовність помічати тих, хто потребує допомоги.

Учасники із заплученими очима ходять по кімнаті. Ведучий дотр-кається до одного з учасників, а він у цей час подає сигнал лиха (SOS). Ті, хто знаходиться найближче, беруть його за руки з двох сторін, інші із заплученими очима утворюють «коло захисту».

Потім проводиться інтерв'ю з тьми, хто «знав лиха», наприклад: «Що ти відчував, коли за твоїм сигналом до тебе підійшли «рятувальники»?

5. Вправа «Примірювання соціальних ролей» (10 хв)

Мета: формувати милосердя та емпатію до різних соціальних груп, усвідомлення ступеня толерантності до думки іншої людини; формувати комунікативні навички.

Учасникам групи анонімно одягають на голови паперові обручі з написами соціальних ролей (президент, банкір, бомж, директор школи, алкозалежний, панк, ВІЛ-інфікований, пенсіонер, заробітчанин, олігарх тощо).

Учасники повинні підходити одне до одного і звертатися з проханнями, питаннями, але при цьому не називати соціальну роль, яку грає людина.

Запитання для обговорення

- Чи комфортно ви почувалися?
- Чи згодні ви з статусом свого героя? Якщо так, то за якими ознаками?
- Наскільки ми терпимі до інших людей?

6. Вправа «Місток» (10 хв)

Мета: формувати здатність аналізувати ситуацію з позиції іншої людини; формувати механізми соціальної перцепції (*багатофункціональний процес, який передбачає сприйняття зовнішніх ознак людини, зіставлення їх з її особистісними характеристиками, інтерпретацію і прогнозування на цій основі її вчинків*), емпатії, ідентифікації.

На підлозі малюється вузька доріжка — «місток», по якому з різних сторін повинні одночасно пройти дві людини. Внизу під містком «ріка». Учасники діляться на дві рівні групи й розходяться по різних «берегах». Способи подолання «містка» можуть бути будь-які, але з однією умовою — учасники не повинні одне з одним заздалегідь домовлятися. Рекомендації ведучому: варто звернути увагу на способи взаємодії і досягнення взаєморозуміння членів групи.

Запитання для обговорення

- Що можна сказати про способи подолання містка?
- Наскільки ми готові поступатися іншій людині?
- Чи часто це відбувається в житті?

7. Вправа «Емблема толерантності» (15 хв)

Мета: узагальнювати поняття толерантності з позиції групи.

Учні об'єднуються в мікрогрупи. Їхнє завдання — намалювати емблему толерантності.

Представники від кожної команди демонструють і пояснюють свої малюнки.

8. Вправа на рефлексію «Клубок» (5 хв)

Ведучий пропонує утворити коло. За допомогою вправи підбиваються підсумки заняття.

Кожен учасник називає те, що йому сподобалося сьогодні, говорить, що нового він дізнався на занятті, що йому вдалося, а що не вдалося зробити під час заняття і чому. Після цього клубок передається сусідові і так, поки не замкнеться коло.

Останнім учасником, якому передають клубок, є тренер, який дякує всім за участь.

ТРЕНІНГ «ЯК ДОРОСЛІ МОЖУТЬ СТАТИ ДРУЗЬЯМИ ЧИ ВОРОГАМИ»

Мета. Участь у тренінгу дає дітям можливість замислитися над своєю поведінкою, особистими діями, за допомогою яких вони впливають на дорослих. Вони можуть краще усвідомити власний потенціал влади та подумати над важливими запитаннями: чого я можу навчитися у дорослих? Хто з дорослих є для мене прикладом?

Очевидно, що діти, які постійно ставляться до дорослих агресивно, дуже важко досягають мети.

При оцінюванні варто звернути увагу на те, аби «дружба з дорослими» не сприймалася хибно, як поверхове пристосування або підлягання їм. Часто діти сприймають цю тему з сатиричним перебільшенням, сарказмом чи агресією. Це цілком нормально. Взагалі більшість дітей некомфортно відчувають серед дорослих.

Тривалість проведення: 90 хв.

Хід тренінгу

1. Вправа «Для мене моя сім'я — це...» (5 хв)

Мета: створювати позитивну довірливу атмосферу в групі.

Тренер пропонує учасникам по колу привітатися за схемою: «Привіт всім, мене звати..., для мене моя сім'я — це...»

2. Вправа «Мій порадиш» (15 хв)

Мета: визначити ставлення учасників до проблеми, рівень обізнаності у поведінці дорослих та сприйняття сімейних правил поведінки.

Інструктаж

Усі бачили інструкції з використання техніки. Які вказівки до застосування ви читали востаннє? Чи все було зрозуміло? (*Обговорення.*) Я вважаю, що інструкції до використання не завжди написані зрозуміло та доступно. Тож пропоную вам зробити власну інструкцію. Але не щодо використання комп'ютера чи смартфона, а щодо контактів між людьми.

За 15 хвилин ви повинні скласти маленький порадиш до теми: «Як дорослий може стати другом» або «Як дорослий може стати ворогом».

Уявіть, що ви пишете його для однолітків, які прийшли з далекої-далекої країни, де стосунки між дорослими і дітьми ґрунтуються на зовсім відмінних принципах.

Тренінг «Як дорослі можуть стати друзями чи ворогами»

Ваш «Порадиш» має допомогти їм з'ясувати такі пункти:

- Що думають дорослі, чого вони прагнуть, чого не люблять.
- Які можливості мають діти, які способи поведінки вони можуть використовувати, що можуть брати й давати, чого потребують.

(*Учасники діляться на групи (по 3—4 особи). По закінченню — загальне обговорення та оцінювання.*)

Запитання для обговорення

- Чи сподобалася вам вправа?
- Який порадиш зацікавив вас найбільше?
- Чи можете ви особисто порозумітися з дорослими? З ким із них відчуваєте найкраще? З ким складно спілкуватися?
- Що особливо драгує дорослих?
- Чого очікує більшість дорослих від дітей?
- Що ви хочете порадити самому собі, аби краще розумітися з дорослими?
- Як ви зараз відчуваєтеся?

3. Вправа «Моє місце в родині» (15 хв)

Мета. Дитина вперше пізнає обидві форми авторитету в родині: вертикальний авторитет батьків і горизонтальний авторитет братів та сестер. Діти можуть обговорити обидві форми авторитету й попрацювати над гнучким та конструктивним виконанням своїх функцій у родині.

Інструктаж

Ми всі потребуємо уваги з боку нашої сім'ї, щоб зростати з відчуттям безпеки та душевного тепла, щоб навчитися чогось від батьків, братів та сестер. Цей процес дуже тривалий, він починається з дня нашого народження (а іноді ще в утробі матері). Іноді ми відчуваємося в родині добре, а іноді розчаровані або розлючені. Деякі сім'ї є повними, в інших бракує одного з батьків або виховується лише одна дитина.

Пропоную вам зараз поговорити про особливе місце кожного у своїй родині та про те, які обов'язки та можливості зумовлені цим.

Розташуйтеся підгрупами в різних кутах таким чином:

- найстарші діти в сім'ї;
- середні діти в сім'ї;
- наймолодші діти в сім'ї;
- єдині діти в сім'ї.

Ви маєте 10 хвилин, щоб обговорити ваше місце у родині. Які переваги чи недоліки пов'язані з цим? Що вимагають батьки від вас?

Як вони з вами поведуться? Що ви отримуете від них? Як ви ставитеся до братів та сестер?

Наскільки авторитетними ви є для них? Кому ви можете наказувати та допомагати? Хто може вам щось наказати або підтримати вас? Яким чином впливає ваше місце в сім'ї на ваше життя поза нею? Чи мали ви позитивний досвід самоствердження в сім'ї? Чи вчитеся ви розуміти інших, відстоювати своїх права, вести переговори? Чи вчитеся ви бути відповідальними?

(Учасники діляться на групи (по 3—4 особи). По закінченню — загальне обговорювання та оцінювання.)

Застосування для обговорення

- Чи сподобалася вам вправа?
- Наскільки ви задоволені своїм місцем у сім'ї?
- Чого ви можете навчитися у своїй сім'ї? Чого — ні?
- Хто для вас має найбільший авторитет: батьки чи брати і сестри?
- Кого з братів і сестер ви добре розумієте?
- З ким вам не вдається порозумітися?
- Як ви зараз почуваетесь?

4. Вправа «Прямі і непрямі правила в родині» (20 хв)

Мета: навчати учасників гнучкого ставлення до внутрішніх правил у родині. Кожна дитина може висловити ці правила та осмислити їхні функції. Особливо важливо це для тих правил, які не формуються безпосередньо, але є обов'язковими для всіх.

Інструктаж

Проаналізуйте правила, яких дотримуються у ваших родин. Колись кожен із вас буде мати власну сім'ю, і тоді вам буде корисно знати, які правила було б найкраще у ній запровадити.

Розрізняють два види правил. По-перше, чітко сформульовані, наприклад: «О шостій годині — вечеря», «Кожен зранку застеляє своє ліжко сам» тощо. По-друге, існують правила непрямі, наприклад: «Не заважайте мамі відпочивати вранці у вихідні дні», «Родинні справи зі сторонніми не обговорюються».

Візьміть аркуш паперу та складіть його удвоє. У лівій колонці напишіть чітко встановлені обов'язкові (прямі) правила вашої сім'ї. У правій зазначте умовні (непрямі) правила, які не сформульовані чітко. Запишіть правила чесно, домислювати не можна. На виконання завдання у вас є 10 хвилин.

Тренінг «Як дорослі можуть стати друзями чи ворогами»

Тепер поділіться на групи з трьох осіб і обговоріть записані правила. Будь ласка, будьте тактовними та ставтеся з повагою до родинних засад інших учасників. Визначте, чи є серед них правила, які вам подобаються. Чи хотіли б ви застосувати їх у ваших родин? Поговоріть про те, які правила вашої родини вам до вподоби, а які, можливо, ні. Як змінюються правила у вашій сім'ї? У вас є 10 хвилин.

(Учасники діляться на групи (по 3—4 особи). По закінченню — загальне обговорення та оцінювання.)

Застосування для обговорення

- Чи сподобалася вам вправа?
- Якими власними правилами ви пишастесь?
- З ким ви обговорюєте правила?
- Які правила інших учасників експерименту змусили вас замислитися?
- Які з моїх правил потребують перевірки?
- Як я зараз почувуюся?

5. Вправа «Обмеження і дозвіл» (25 хв)

Мета: обговорювати межі, тобто вимоги та заборони, встановлені дорослими. Поміркувати над тим, що розширює їхню свободу дій.

Інструктаж

Усі батьки встановлюють межі дозволеного для дітей. Вони роблять це для того, щоб і діти, і вони самі почували себе безпечніше. Що старшими стають діти, то більше прав і дозволів вони отримують та частіше мають встановлювати обмеження самі собі.

Які межі дозволеного встановлюють для дітей вашого віку особливо часто: у сім'ї, у школі, в повсякденному житті? Які права та привілеї мають діти вашого віку?

Обговорення

Зараз я пропоную вам подумати про свої межі дозволеного. Для цього вам треба заповнити бланк із запитаннями анкети «Обмеження та дозволи». У вас є 10 хвилин.

Розбийтеся, будь ласка, на пари і порівняйте ваші відповіді. Що є у них подібного, а що різниці? Як ви ставитеся до встановлених для вас меж дозволеного? Що робите, коли хочете обговорити це з дорослими? У вас є 10 хвилин.

(Учасники діляться на групи. По закінченню — загальне обговорення та оцінювання.)

Застосування для обговорення

- Чи сподобалася вам вправа?
- Які обмеження повинні мати діти вашого віку?
- Що їм має бути дозволено?
- Як ви ставитесь до встановлених для мене обмежень та дозволів?
- Чи отримували ви останнім часом які-небудь привілеї та дозволи?

6. Вправа «Наше щастя в наших руках» (10 хв)

Мета: викликати відчуття особистого щастя, потребу в ньому та залежність щастя від самої особистості.

Інструктаж

Де знаходиться щастя? Чи можемо його побачити? Чи можемо на всі легені вигукнути: «Я щасливий!» Спробуймо відповіді на ці запитання. Почнемо з мене. Ось моє щастя — воно в моїх руках. Таке гарненьке та кудлагеньке. Я щаслива. І щастя моє в моїх батьках, коханій людині, дітях, в улюбленій роботі й у вас, моїх вихованців. Я передаю його ніжно вам, а ви до мого щастя додайте частинку свого, щоб вийшло одне велике щастя нашого колективу. *(Передають із рук в руки уявне щастя та називають свої аргументи щасливої дитини.)*

Рефлексія

Додаток

Анкета «Обмеження та дозволи»

1. Те, що я ще кілька років тому не мав(ла) права робити, і те, що мені зараз дозволено: _____
2. Те, на що я зараз не маю дозволу, але сподіваюся незабаром отримати: _____
3. Те, що мій друг може, а я ще ні: _____
4. Те, що я можу робити, а мій друг ще ні: _____
5. Коли я хочу переконати своїх батьків, щоб отримати новий дозвіл, то дію так: _____
6. Найжорсткіші межі, встановлені для мене: _____
7. Спосіб, за допомогою якого батьки встановлюють межі, я вважаю: _____
8. Батьки встановлюють для мене обмеження, тому що: _____

ТРЕНІНГ «МОЯ САМООЦІНКА»

Мета: напрацьовувати навички самоаналізу, саморозкриття, формування у підлітків реалістичний образ «Я», адекватну самооцінку.
Тривалість проведення: 135 хв.

Хід тренінгу

1. Вправа-знайомство «Привітайся ліктями» (10 хв)

1. Попросіть учасників стати в коло.
2. Запропонуйте всім розрахуватися на «один-чотири» і зробити так:

- кожен «номер перший» складає руки за головою так, щоб лікті були направлені в різні боки;
- кожен «номер другий» утирається руками в стегна так, щоб лікті також були спрямовані вправо і вліво;
- кожен «номер третій» кладе ліву руку на ліве стегно, праву руку — на праве коліно, при цьому руки зігнуті, лікті відведені в бік;
- кожен «номер четвертий» тримає складені навхрест руки на грудях (лікті розведені в боки).

3. Скажіть учасникам, що на виконання завдання їм дається лише 5 хвилин. За цей час вони повинні позайомитися з якомога більшою кількістю членів групи, просто назвавши своє ім'я і торкнувшись одне одного ліктями.

4. Через 5 хвилин зберіть учасників у чотири підгрупи так, щоб разом опинилися відповідно всі перші, другі, треті й четверті номери. Нехай учасники привітають одне одного всередині своєї підгрупи. Ця смішна гра ламає звичні стереотипи привітання і сприяє встановленню контакту між учасниками.

2. Вправа «Угода з ініціатив інших. Уявний м'яч» (15 хв)

1. Ознайомлення учасників з метою гри. Пояснення, що це типова командна гра, успіх якої залежить від того, наскільки гравці зможуть зосередитися, налаштуватися на інших, підтримати чужу ініціативу і проявити власну активність.
2. 3 учасників групи призначається гравець № 1. Дається така інструкція: «Щоб почати гру, гравець № 1 перекидає кому-небудь уявний м'яч. Оскільки справжнього м'яча у нас немає, гравець № 1 повинен уявити, про який м'яч мова. Вага, розмір, форма й матеріал

першим рукостисканням зробити друге. Це слонукає групу ще більше сконцентруватися.

4. Вправа «Уміння прислухатися до своїх відчуттів і налаштуватися на іншого. Картина на спині» (10 хв)

1. Гравці діляться на пари. Партнери самостійно вирішують, хто з них буде А, а хто — Б. У першому раунді Б стає за А і пальцем «малює» на його спині окремі літери. Гравець А повинен вгадувати їх. При цьому очі А заплюєні. Бажано також, щоб на гравцях не було товстих жакетів або пуловерів.

2. Якщо А з легкістю відгадує літери, гравець Б може писати прості слова і навіть короткі фрази. Гравцеві А слід сконцентруватися. Він може попросити партнера, щоб той, коли слово закінчується, натискав трохи сильніше. На виконання завдання відводиться 5 хвилин.

3. У наступному раунді гравці міняються ролями.
Запитання для обговорення

- Наскільки кожен був задоволений «художником»?
- Чи вдалося налаштуватися на спільну роботу?

- Яка роль була простішою або принесла більше задоволення?

Варіанти. можна заздалегідь підготувати картки з буквами, словами, геометричними фігурами, які будуть видаватися «художникам». Гру можна провести, розділивши групу на рівні команди. Кожна отримує завдання відновити й озвучити коротку фразу, яка по одному слову «записується» на спинах гравців.

5. Вправа на згуртованість групи «Рахусмо до двадцяти» (10—20 хв)

1. Учасники розходяться по приміщенню. Вони повинні рівномірно розподілитися по всій кімнаті і в жодному разі не утворювати ряд або коло. Як тільки кожен знайде зручне для себе місце, він заплює очі.

2. Група повинна порахувати від одного до двадцяти. (При невеликій кількості гравців досить *доррахувати до десяти*.) При цьому чинні такі правила: один гравець не може назвати два числа поспіль (наприклад, чотири і п'ять), але в ході гри кожен учасник може назвати більше одного числа. Якщо кілька гравців одночасно назвали одне й те саме число, гра починається спочатку. Учасники не повинні заздалегідь домовлятися про стратегію гри. Під час виконання завдання не можна розмовляти.

м'яча підкажуть, як його потрібно кидати й ловити. Гравець № 1 повинен назвати ім'я того, кому буде кидати м'яч, і сказати, про який м'яч ідеться». Наприклад: гравець № 1 зустрічається очима з гравцем № 2, вимовляє його ім'я і каже перед кидком: «Футбольний м'яч» або «М'яч для пінг-пону».

3. Другий гравець ловить м'яч так, ніби він є справжнім, і тогується кидати (передавати) сам. Він повинен змінити вигляд предмета. Можливо, у другого гравця з'явиться бажання покочити гравцеві № 3 кулю для боулінгу або ж кинути легку надувну кульку.

4. Коли гравці кидують або ловлять м'яч, вони повинні задіяти все своє тіло. Вид м'яча визначає, як ми рухаємося, діємо й реагуємо. Група грає приблизно 5 хвилин.

Запитання для обговорення

Як триває в групі спільна робота?

Чи всі учасники були задіяні в цій грі?

Чи було важко приймати уявний м'яч за дійсний?

Чи не відчували ви себе нерозумно під час гри?

Чи «мова тіла» була особливо виразною і допомагала грати?

Чи всі гравці старалися однаково?

Чи звертали ви увагу на різний рівень спортивної підготовки членів групи?

Як можна поліпшити спільну роботу?

3. Вправа «Налаштування на групу. Передача ритму» (10 хв)

1. Група сідає на підлозі або на стільцях.

2. Учасники легко тримають одне одного за руки.

3. Кожен учасник один раз стискає руку свого сусіда праворуч.

4. Дається інструкція: «Стиснуті руки — сигнал, який ми будемо використовувати у грі. Гра починається, коли я потисну руку свого сусіда праворуч. Коли він відчує стискання, то повинен передати направо своєму сусідові. Так рукостискання проходить зліва направо по колу, поки не повернеться до мене. У перший раз ми можемо працювати повільно і спокійно. Ви можете не поспішати передавати рукостискання далі».

5. Коли перший раунд завершено, можна запропонувати учасникам заплітати очі і грати так далі. Від раунду до раунду темп злетка прискорюється.

6. На завершення учасники повинні сильно стиснути руки обом своїм сусідам і потім розплітати очі. Варіант: можна слідом за

3. Якщо гра відбувається не до ладу, треба підбадьорювати учасників, щоб вони не відчували себе занадто напружено. Можливо, доведеться час від часу веселити гравців, оскільки ця гра дуже непроста.

4. Гра триває до тих пір, доки учасники отримують від неї задоволення. Часто учасники забувають про час і роблять все для того, щоб домогтися успіху. На першій погляд, завдання не здається складним, але майже ніколи не буває так, щоб групі відразу вдавалося дійти принаймні до десяти. Після кожного провалу промовдити обговорення підсумків: учасники можуть зняти напругу й подумати про те, як вирішити проблему.

6. Вправа «Самоспостереження. «Я теж» (15 хв)

Підготовка: відсуньте столи та стільці і звільніть місце для гри.

1. Члени групи довільно сідають на підлозі або в коло. У центрі кімнати повинно залишатися вільне місце. Там постає перший доброволець, він і буде ведучим у грі.

2. Ведучий уважно спостерігає за учасниками, які сидять навколо нього. Він повинен виокремити якусь, притаманну певним гравцям (яка випадає в очі), загальну деталь, але не називати її вголос, а вимовити лише імена людей, яким вона належить, і попросити їх стати поруч із собою.

3. Решта гравців повинні сидіти, визначивши, що ж подібне є у всіх викликаних у середину кола людей.

4. Той, хто здогадується першим, стає новим ведучим і виходить на середину. Всі інші сідають знову на підлогу.

5. Гру можна проводити кілька разів, щоб кожен гравець був обраний принаймні один раз.

Зауваження: спочатку спільною рисою може бути якась характерна деталь зовнішності гравця: елемент одягу, колір очей, волосся тощо. Поступово принцип відбору може ускладнюватися: в центр кімнати виходять лише жінки, лише сміхотливі гравці, лише той, чиє ім'я містить певну голосну, тощо.

7. Вправа на уважене ставлення до інших «Коло довіри» (10 хв)

Підготовка: відсуньте столи та стільці і звільніть місце для гри.

1. Група стає у велике коло. Учасникам пропонується заплотити очі, а руки тримати на рівні грудей долонями назовні.

2. Учасники повинні одночасно повільно перейти з одного боку кола на інший. Цілком очевидно, що в середині кола виникне штовхання,

але якщо кожен зорієнтується у ситуації, то зможе виконати завдання. Спочатку просування можливе лише в повільному темпі.

3. Коли група успішно внорається із завданням, учасники можуть повторити експеримент, спробувавши рухатися трохи швидше. Щоб швидше вони йдуть, то обережнішими доводиться бути. Учасники повинні бути гранично уважними, щоб ніхто не пішов додому із синцями.

Зауваження: ця вправа доводить, що у житті можна йти по-різному (зовсім не обов'язково, що б не сталося, пробивається вперед, розштовхуючи всіх на своєму шляху), що люди, до яких ви проявили дбайливе ставлення, швидше за все поставляться до вас так само, що не обов'язково прагнути бути швидшим і кращим за інших.

8. Вправа для підвищення самооцінки «Мій внесок» (30 хв)

Матеріали: різнокольорові нитки. Кількість кольорів із розрахунку один колір на чотири людини. Від кожного кольору треба відрізати по чотири шматки завдовжки 50 см. Таким чином кожна група з чотирьох осіб отримає нитки власного кольору.

1. Членам групи роздають відрізані шматки ниток. Команду утворюють учасники, яким дісталися нитки одного кольору. Вони починають пов'язувати вузлами свої шматки в одну довгу нитку. Щоразу, коли вузол готовий, учасник, який зав'язав його, говорить про те, яким може бути його внесок у спільну роботу. Йдеться не обов'язково про цю гру. Учасник може поміркувати про своє місце у групі в принципі, відповідаючи на такі запитання:

— Який досвід приніс я з собою в групу?

— Що я вмію робити?

— Як я можу сприяти загальній роботі?

Поступово з окремих ниток утворюється довга «стрічка». На виконання завдання відводиться 10 хвилин.

2. Коли відрізки ниток у маленьких групах уже зроблені, починається наступний етап гри. Утворені «стрічки» по черзі пов'язують між собою. У результаті з ниток повинно вийти велике коло. Члени групи стоять по колу і кожен тримає у руці частину пряжі, яка об'єднує всіх.

3. Тепер кожен учасник розповідає групі про те, що він хоче внести як свою частку в загальну роботу. Пропозиції можуть бути такими: «Я внесу в загальну роботу моє лояльне ставлення до людей, доброту і вміння стратегічно мислити». Наступні члени групи намагаються повторювати вже згадані категорії.

4. У висновку тренер обходить коло і відрізає для кожного гравця нитку таким чином, щоб у кожному відрізаному шматку був вузол. Отже, кожен учасник отримує ще й відрізок «чужої» пряжі. Це символізує залежність роботи групи від кожного її учасника. Ефект можливий лише тоді, коли різні ресурси об'єднуються одне з одним.

9. Вправа на діагностику досягнутого рівня довіри в групі «Тест на довіру» (15 хв)

1. На середину кола розташовується який-небудь предмет, наприклад, ваза чи книжка. Групи пояснюється, що зараз почнеться гра, яка робить невидиме зримим. Кожен повинен стати на певній відстані від предмета, що знаходиться в середині кола. Той, хто стає впритул до нього, тим самим засвідчує високий, на його думку, ступінь довіри в групі. Що слабше у гравця відчуття безпеки й довіри в групі, то більшою буде вибрана відстань.

2. Тренер просить учасників проєкспериментувати з різними відстанями, поки вони не відчують, що вибрали місце правильно.

3. Коли всі знайдуть свої місця, тренер пропонує учасникам озирнутися й оцінити ситуацію, що склалася.

4. Тепер кожен коротко пояснить, що хотів висловити своїм вибором місця. Крім того, можна коментувати вибране положення й висловлювання інших членів групи.

5. У висновку можна підсумувати результати гри: довіра в групі — не постійна величина, а певний процес. Ніхто не може примусити себе відчуття почуття довіри. З одного боку, довіра завойовується повільно і пов'язана з конкретним досвідом. З іншого, довіра дуже легко руйнується, якщо ми відчуваємо себе зачепленими. Кожен прагне уникнути травм. При цьому люди часто вдаються до простого засобу: не підпускати занадто близько інших людей.

Після виконання завершальної вправи бажано провести рефлексію. Потрібно, щоб кожен учасник розповів про свої враження від роботи, свій стан, зміни, які сталися за час тренінгу, висловив свої побажання.

РОЗДІЛ IV ПРОЕКТИ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

«ЛЮДИНА, ЯКА ЗРОБИЛА СЕБЕ САМА»

Проект Святошинської районної асоціації «Старшокласник»

Актуальність проєкту

Наше сьогоднішня — стрімке й безкомпромисне, немов бурхливий океан. І перемоги може лише той, хто володіє інформацією, вчасно підлаштовує обставини під себе і вірить лише у власні сили та знання. Але як отримати необхідні знання і не втратити час? На допомогу мають прийти досвідчені люди, які щиро багатимуть передати свої знання іншим. І такі люди є: наші батьки, вчителі і просто люди, які весь час досягли самостійно. Саме вони допоможуть нам забезпечити повноцінний діалог поколінь, який нині надзвичайно необхідний.

Мета: обмінюватися досвідом, отримувати корисні знання та уміння, формувати в учнів цілеспрямованість, мотивувати їх на досягнення успіху, забезпечувати діалог між дорослими та дітьми.

Завдання проєкту:

- обмінятися досвідом між дорослими та дітьми;
- сформулювати в лідерів установки на самостійне досягнення цілей та мотивувати до подальшого розвитку власних талантів та умінь;
- забезпечити діалог поколінь, подолати зневіру у справедливість, власні сили, правду, чесність та порядність.

Координатор проєкту: лідери Святошинського району.

Цільова аудиторія: лідери учнівського самоврядування шкіл Святошинського району, актив рад шкільного самоврядування.

Термін дії проекту: 2010—2012 рр.

Шляхи реалізації проекту: організація 1 раз на місяць майстер-класів із відомими успішними людьми. Після міні-лекції запрошеного всі слухачі можуть ставити запитання, які їх цікавлять.

Після майстер-класу активісти проекту «Преса» беруть інтерв'ю у запрошеного для газети РАС «Святошкни». Можлива організація автограф-сесії та фотосесії.

Очікувані результати

Підвищення професійної компетентності учнів шкіл Святошинського району. Формування у них навичок вільного спілкування. Мотивування школярів на самостійне досягнення успіху. Розвиток таких якостей, як цілеспрямованість, організованість, стійкість до невдач. Формування об'ємного мислення, віри у власні сили й бажання розвивати свої таланти та йти вперед, до перемоги.

ПРОЕКТ «ШКОЛА ЛІДЕРІВ»

Мета: надавати необхідні знання та практичні навички молодим лідерам, що допоможе їм віднайти своє місце у громадській та політичній сферах життя.

Завдання: допомогти кожному підлітку йти своїм шляхом, отримувати задоволення від того, що він робить; надати можливість зрозуміти самих себе, свої здібності, знайти власний шлях у житті, визначитися з пріоритетними цілями.

Форми роботи

- *Дискусії* («Хто в школі господар?»), «Учнівське самоврядування — міф чи реальність?», «Учнівське самоврядування — незалежність чи підпорядкованість?»).

- *Тренінгові заняття:*

- основи лідерства («Особистість лідера», «Імідж лідера», «Вміння і навички лідера», «Лідер — душа колективу», «Відповідальність. Авторитет»);

- життєвий успіх («Проектування моделі успіху», «Проектування моделі гармонії», «Побудова траєкторії життєвого успіху», «Поняття «життєвий успіх», його складові»);

- організаторська майстерність («Зацікавити...», «Зібрати у команду...», «Згуртувати...», «Організувати роботу...», «Зацікавити, переконати, залучити до партнерства...», «Надання консультації та практичної допомоги...»);

- організаційні моменти у підготовці заходу («Розробка ідеї. Складання сценарію», «Підбір команди. Розподіл доручень», «Важливі дрібнички організатора», «Коло успіху»);

- ділове спілкування («Секрети ділового спілкування», «Як підготувати публічний виступ», «Основи ділового етикету», «Висвітлення результатів», «Увага! Ви в сфері!»);

- зв'язки з громадськістю (фокус-група; громадські слухання; самопрезентація; моніторинг).

- *Проблемні лабораторії* («Що ми можемо самі», «Кого запросити до команди», «З ким співпрацювати», «Як розбудити «сонних», «Розвиваємося духовно», «Росте лідерська зміна», «Моя школа — найкраща»,

ПРОЕКТ «МАГІЧНИЙ ТРИКУТНИК»

Мета: сприяти тіснішому зв'язку на рівні «Школа-сім'я», розвивати творчий потенціал лідерів, допомагати реалізувати себе, свої задатки і здібності у різних сферах діяльності та спілкуванні, виховувати почуття колективізму, гордості за своїх батьків, поваги до них і ровесників.

Завдання: знайти шляхи вирішення проблемних питань, які виникають в учнівському середовищі.

Учасники проекту: лідери учнівського самоврядування навчальних закладів Шевченківського району, представники управління освіти Шевченківської районної державної адміністрації в місті Києві та батьківська громадськість.

Форми співпраці:

- планування роботи на канікулах (за допомогою батьків організуються турпоходи, екскурсії, дискотеки тощо);
- круглі столи (на цих засіданнях обговорюються проблеми навчання та виховання дітей, а також висуваються пропозиції батьків щодо вирішення цих проблем);
- участь батьків у загальних зборах Ради;
- спільні розробки батьками та лідерами сценаріїв свят, спільне їх проведення;
- організація батьками зустрічей із видатними людьми (акторами, професорами, музикантами, лікарями);
- проведення батьками бесід, лекцій щодо їхньої професійної сфери діяльності.

Очікувані результати: виховання нового, морально й фізично здорового покоління; посилення взаємозв'язку між поколіннями, активізація співпраці дітей, батьків та органів державного управління.

«Порушення прав дітей», «Агресивність. Байдужість. Самотність»; «Дітячі та молодіжні газети і журнали»).

• **Теоретичні лабораторії:** («Фірмовий стиль організації», «Нові традиції колективу», «Шляхи духовного єднання членів колективу», «Зміст роботи клубу «Тет-а-тет», «Розробка логотипу та слогана», «Створення гімну, пісні», «Дизайн роздаткових та іміджевих матеріалів»).

• **Проектні лабораторії** (питання розробки, організації, впровадження, аналізу та підбиття підсумків діяльності та реалізації проєктів відповідно до визначених програм діяльності).

- Майстер-класи.

Учасники: учнівська молодь віком від 14 до 18 років із навчальних закладів Шевченківського району, які активно працюють у шкільних учнівських радах.

Ділові навички:

- ділове мовлення;
- підбір команди;
- делегування повноважень;
- ефективне планування часу;
- комунікативні навички;
- вміння орієнтуватися у кризових ситуаціях.

Очікувані результати: виховання впевнених, самостійних, відповідальних, здорових, креативних, перспективних лідерів.

ПРОЕКТ «У ГРАНІТІ, У БРОНЗІ, У КВІТАХ І В СЕРЦЯХ»

Національно-патріотичний проект екологічно спрямування (створення ландшафтної квіткової композиції, присвяченої річниці визволення Києва від німецько-фашистських загарбників»).

Мета:

- патріотично виховувати молоде покоління, шанувати подвиг ветеранів Великої Вітчизняної війни в боротьбі за свободу і незалежність Вітчизни;
- привертати увагу громадськості до героїчних сторінок історії України;
- формувати особистість, здатну свідомо, активно, творчо впливати на навколишній світ;
- сприяти виробленню в учнівської молоді активної життєвої позиції, прагнучи до здійснення громадянських дій;
- здійснювати еколого-просвітницьку роботу;
- долучати учнівську молодь до практичної діяльності з вирішення проблем навколишнього середовища місцевого значення.

Завдання:

- організувати практичну діяльність учнів, спрямовану на вшанування подвигу ветеранів Великої Вітчизняної війни в боротьбі за свободу і незалежність Вітчизни;
- організувати співпрацю із КП «Зеленбуд» та Меморіальним комплексом «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років».

Очікувані результати проекту:

- створення ландшафтної квіткової композиції, присвяченої 70-й річниці визволення Києва від німецько-фашистських загарбників на території Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років»;
- одержання знань про нормативно-правову базу організації проектно-діяльності;
- розвиток навичок ефективного спілкування;
- розвиток навичок володіння методикою проведення ділових зустрічей.

Шляхи реалізації проекту:

- узгодження питань про проектну діяльність із органами місцевої влади, адміністраціями КП «Зеленбуд» та Меморіальним комплексом «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років»;
- формування оргкомітету проекту;
- колективне обговорення запланованої діяльності;
- вивчення ефективних шляхів взаємодії з представниками ЗМІ, влади;
- визначення необхідного бюджету, ресурсів;
- оголошення конкурсу на найкращий проект ландшафтної квіткової композиції «У граніті, у бронзі, у квітах і в серцях...» серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів Печерського району;
- залучення засобів масової інформації до висвітлення етапів реалізації проекту.

I етап:

- узгодження території для створення композиції;
- проведення конкурсу на найкращий проект ландшафтної квіткової композиції «У граніті, у бронзі, у квітах і в серцях...»

II етап:

- підбиття підсумків конкурсу на найкращий проект ландшафтної квіткової композиції «У граніті, у бронзі, у квітах і в серцях...»
- випуск листівок, буклетів, плакатів із закликком до громадськості підтримати заплановану діяльність.

III етап:

- проведення консультації з фахівцями з озеленення;
- пошук посадкового матеріалу;
- проведення кампанії розсилки листів, статей у ЗМІ;
- організація суботника для очищення обраної території; створення ландшафтної квіткової композиції «У граніті, у бронзі, у квітах і в серцях...»

IV етап:

- обробка й оформлення результатів виконання проекту (створення демонстраційного стенда, мультимедійної презентації);
- представлення матеріалів проекту на районному засіданні «Трикутника»;
- поширення інформації про проведену роботу у пресі;
- дослідження громадської думки про актуальність і доцільність здійсненого проекту;
- узагальнення отриманого досвіду, визначення найсильніших і найслабших сторін роботи;
- визначення можливостей подальшого розвитку проектно-діяльності.

ПРОЕКТ «БУТИ ЗДОРОВИМ — ЦЕ МОДНО!»

Проект Шевченківської районної ради старшокласників «ШАРМ»

Мета: усвідомлювати цінність власного життя і збереження здоров'я (фізичного, соціального, духовного, культурного), розвиток навичок здорового способу життя.

Завдання:

- провести просвітницьку роботу серед дітей та учнівської молоді щодо здорового способу життя;
- дібрати методичні матеріали й розробки для полегшення роботи організаторів акцій та заходів;
- організувати та провести тренінги за програмами «Рівний — рівному», «Диалог», «Майбутнє починається сьогодні», «Школа проти СНДЦу».

Учасники: діти та учнівська молодь віком від 7 до 18 років; психологи, тренери, педагоги.

Термін виконання: упродовж навчального року.

Шляхи реалізації

I етап — збір необхідної інформації:

- формування завдань проєкту та організація збору інформації;
- опрацювання різних джерел інформації.

II етап — планування діяльності:

- складання плану діяльності;
- визначення тем, які відповідають змісту проєкту;
- організація творчих груп;
- визначення сфери інтересів і змістової частини діяльності;
- розподіл пошукових і творчих завдань між учасниками проєкту;
- партнерство з учителями, відділом у справах сім'ї та молоді, відділом у справах фізичної культури та туризму районної державної адміністрації, соціальною службою для дітей, сім'ї та молоді.

III етап — діяльність

Навчальна діяльність:

1. Тренінги за програмою «Здоровий спосіб життя» (ВПЦ «Волонтер»).

2. Круглі столи: «Людське життя як найвища цінність», «Алкоголь та його наслідки».
3. Уроки-лекції: «Шлях до себе», «Про шкідливі звички», «Здоров'я — скарб».
4. Години спілкування: «Особиста гігієна», «Моя здоров'я», «Привильне харчування та здоровий сон — запорука міцного здоров'я»
5. Усні журнали: «Зроби вибір на користь здоров'я», «Загроза людській успішності».

Організація та проведення масових заходів

1. Висвітлення інформаційних матеріалів у районній газеті.
2. Вікторини.
3. Різноманітні спортивні змагання.
4. Акції, флеш-моби проти паління.
5. Дискусії, зустрічі з фахівцями.
6. Екскурсії до медичних закладів.

IV етап — презентація результатів діяльності:

— розміщення інформації про проєкт на сайті районної Ради старшокласників.

V етап — оцінювання успішності проєкту:

— проведення різноманітних форм оцінювання.

ПРОЕКТ «ЕКОЛОГІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ»

Актуальність

У взаєминах суспільства і природи стратегія гармонізації потребує узгоджувати дві залежності — людини від природи і природи від людини. Гармонізація цих відносин може існувати лише в результаті трансформації екологічної свідомості й діяльності, а саме підвищення екологічної освіти молоді шляхом формування екологічної культури.

Мета: поглиблювати екологічну освіту та виховання молодого покоління, змінити ставлення людей до навколишнього середовища, довкілля, природи та особистого здоров'я, підвищити відповідальність за майбутній розвиток людства і планети в цілому.

Завдання:

- створити та впровадити у процес освіти та виховання молоді принципи збалансованого розвитку, тобто збалансованості економічних, екологічних і соціальних інтересів всього людства;
- виховати відповідний рівень екологічної культури в молоді;
- здійснити практичні природоохоронні заходи;
- взяти участь у виробленні екологічної політики;
- здійснити просвітницьку діяльність серед населення з метою виховання суспільної екологічної свідомості;
- запобігти екологічним правопорушенням, здійснити громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Учасники: активна учнівська молодь віком від 14 до 18 років.

Предмет діяльності:

- сприяння розвитку екологічної самосвідомості населення;
- сприяння проведенню навчально-просвітницьких заходів із екологічних питань;
- сприяння проведенню природоохоронних заходів;
- впровадження концепції систематичної екологічної освіти в закладах освіти;
- організація конференцій громадськості, навчальних семінарів, тренінгів, екологічних шкіл;

— участь та організація культурно-масових, природоохоронних, просвітницьких та інших заходів.

Напрями роботи: реалізація трьох складових елементів екологічної культури — відповідний рівень екологічних знань (інтелектуальний компонент); відповідний рівень екологічної свідомості (ціннісний компонент) і відповідний запас практичних умінь у справі охорони природи (діяльнісний компонент).

Форми роботи:

- семінари на екологічну тематику;
- аукціон реалізованих раніше позитивних проєктів, екологічних акцій, конкурсів та інше, які реалізували шкільні учнівські парламенти;
- районні екологічні акції «Посади своє дерево», «Чисті смуги малих річок»;
- районні конкурси, вікторини та ігри на екологічну тематику;
- робота дистанційної майстерні «Екосім'я» на базі офісу районної Ради старшокласників;
- підготовка спецвипусків районної газети на екологічну тематику;
- підготовка збірки методичних матеріалів на електронних носіях, які були накопичено під час роботи проєкту.

Тривалість: протягом року.

Очікувані результати: формування у молодого покоління нової культури взаємин із природою — культури, що поєднує право користування природними благами, і відповідальність за стан навколишнього природного середовища, засновану на розумінні цінності природи.

